



KERSTNUMMER
de Uitlaat
1956



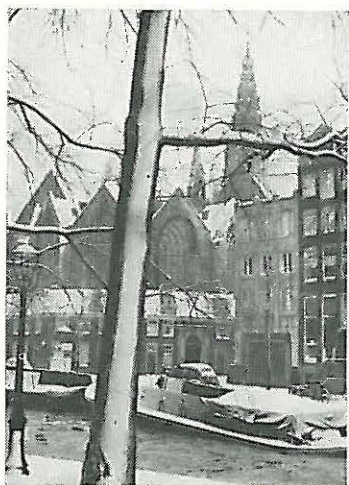
de Uitlaat

personeelsorgaan van de
n.v. Koninklijke Paketvaart-
Maatschappij

11e jaargang no. 12
December 1956

*

Alle stukken „de Uitlaat”
betreffende te adresseren aan:
de Redactie van „de Uitlaat”
p/a n.v. K.P.M.
Medan Merdeka Timur 5 Djakarta



*Oudezijds Voorburgwal bij het
Oudekerksplein te A'dam in de
sneeuw*



Strengte vorst

Druk: n.v. Visser & Co.
Djakarta





Kerstlied

Nu zal het wel gauw gaan sneeuwen,
 Dan worden de wegen wit
 Dan rijden de drie kamelen
 Waarop elk een koning zit
 Door een woestijn van eeuwen
 Vol hoosheid en gebit.

De herders liggen bij nachte
 Te waken op het veld
 Bij hun schaapjes met witte bachten,
 Een engel heeft hun verteld,
 Dat Jezus niet langer kan wachten
 Want de wereld moest hersteld.

Wat herders en koningen hopen,
 Het maakt gering verschil:
 Men kan het geluk niet kopen,
 Maar hoor mensen van goeden wil
 Gaat de hemel eenvoudig open
 En dan wordt alles stil.

Alleen wie het kwaade begeren,
 Die mogen niet binnen gaan,
 De hemel is daar voor wie leren
 De goedheid te herstaan,
 Die de mensen door ons ontberen
 Als wij hebben kwaad gedaan.

Door een woestijn van eeuwen
 Vol hoosheid en gebit
 Rijden de drie kamelen
 Waarop elk een koning zit.
 Nu zal het wel gauw gaan sneeuwen
 En dan wordt de wereld wit.

Anton van Duinkerken.

Evangelium Lucae, Cap. 2

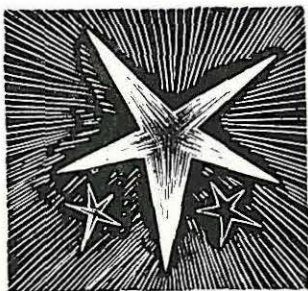
Ende het geschiedde in die selve dagen datter een gebod uytgingh van den Keyser Augusto/dat de geheele werelt beschreven soude worden.

2. Dese erste beschryvinge geschiedde als Cyrenius ober Syrien Stadthouder was.
3. En sy gingen alle om beschreven te worden/een yegelyk na sijn eygen stadt.
4. Ende Joseph gingh ook op van Galilea/uyt de stadt Nazareth na Judeum/tot de stadt Davids/die Bethlehem genaemt wort/(om dat hy uyt den huyse ende geslachte Davids was).
5. Om beschreven te worden met Maria sijn ondertrouwt wiif/welcke verbrucht was.
6. Ende het geschiedde als sy daer waren/dat de dagen vervult wierden/dat sy baren soude.
7. Ende sy haerde haren eerstgehooren soon/ende wandt hem in doecken/ende leyde hem neder in de kribbe/om dat voor haerlieden geen plaetse en was in de herberge.
8. En daer waren herders in die selve landstreke/haer hondende in het velt/ende hielden de nachtwacht ober hare kudde.
9. Ende siet een Engel des Heeren stond by haer/ende de heerlijck heyt des Heeren ontscheen se/ende sy vreesden met groote vrees.
10. Ende de Engel seyde tot haer/En vrees niet/want siet ick verkondige u groote blijdschap/die alle den volcke wesen sal.
11. (Namelijck) dat u heden geboren is de Saligmaker/welke is Christus de Heere/in de stadt Davids.
12. Ende dit sal u het teken zijn/Gy sult het kindeken vinden in doecken gewonden/ende liggende in de kribbe.
13. Ende van stonden aen was (daer) met den Engel een menighe des hemelschen heyrlegers/prijsende Godt ende seggende.
14. Here (zy) Godt in de hooghste (hemelen)/ende brede op aerden/in den menschen een welbehagen.
15. Ende het geschiedde/als de Engelen van haer wechgebaren waren na den hemel/dat de herders tot malkanderen seyden/Waet ons dan henen gaen tot Bethlehem/ende laet ons sien het woordt dat daer geschiet is/'t welck de Heere ons heeft kond gedaen.
16. Ende sy quamen met haeste/ende vonden Maria/ende Joseph/ende het kindeken liggende in de kribbe.
17. Ende als sy het gesien hadden maecten sy alomme bekent het woord/dat haer van dit kindeken geseghet was.
18. Ende alle die het hoorden verwonderden haer/ober het gene haer geseghet wiert van de herders.
19. Doch Maria bewaerde dese woorden alle te samen/oberleggende(die) in haer herte.
20. Ende de herders keerden wederom/verheerlijckende ende prijsende Godt ober alles wat sy gehoort en de gesien hadden/gelyk tot haer gesproken was.

(Tekst volgens de Statenbijbel).



KERSTFEEST 1956



Vele jaren geleden vertoefden wij enige dagen in het heilige land. Het was ruim een maand voor de viering van het Kerstfeest. In Bethlehem mochten wij staan op de plaats, waar Christus moet zijn geboren, in Jeruzalem liepen wij de weg der Smarten, de laatste gang op aarde van de Godmens naar het kruis op Golgotha.

Tussen de geboorte in de kerstnacht en de kruisdood ligt het leven van het kind van Maria en zijn Voedstervader Jozef. Naar onze huidige maatstaven heeft het aardse leven van Christus maar kort geduurd, slechts drie en dertig jaar. Toch hebben deze luttele jaren in de wereld geestelijk een grote omwenteling en beroering gebracht en is het Christendom uitgegroeid tot een geloof van miljoenen mensen.

De grondslag van deze wereldbeschouwing in geloofs en zedeleer werd gelegd in de geboortestad in Bethlehem, zonder enige wereldse pracht en praal, de harde feiten waren verlatenheid en bittere armoede.

Nog steeds vindt men in de omgeving van Bethlehem het beeld uit de tijd, dat Maria en Jozef op weg waren naar hun geboortestad om gevolg te geven aan het bevel van de Romeinse landvoogd, zich te melden voor de grote volkstelling.

De trant van de huizenbouw is weinig veranderd, de schaapherders met hun kudden bevolken nog steeds het vrij kale landschap; de mensentypen lijken in kleding en uiterlijk weinig veranderd in de loop der eeuwen.

De jachtende golfslag van onze hedendaagse maatschappij is er praktisch niet te vinden, langs de vele paadjes gaat men nog te voet of rijdend op een ezeltje. Men krijgt dan ook bij het wandelen door het landschap het gevoel, dat de tijd heeft stilgestaan en de Vredesboodschap van de Kerstnacht Bethlehem in haar greep heeft vastgehouden.

Te Jeruzalem is het geheel anders, het leven bruist daar in alle schakeringen, die de moderne samenleving kent. Klaagmuur der Joden naast handelsgeroezemoes, bedevaartgangers naast nieuwsgierige touristen, die tastbaar willen waarnemen, wat zij alléén als geloof hebben leren kennen.

Jeruzalem heeft binnen haar veste het gruwelijk einde meegemaakt van Jesus aan het kruis. Verraad en verloochening vierden toen hoogtij, de laatste snik van de gekruisigde deed, zoals de historie leert, deze stad op haar grondvesten schudden.

Het is of Jeruzalem daarna nimmer meer rust en vrede heeft kunnen terugvinden.

Geboren worden en sterven, hoe realistisch ligt dat in Christus leven besloten tussen Bethlehem en Palestina's hoofdstad.

Bij de avondwandelingen in het heilige land, genietend van de prachtige sterrenhemel, was er weinig fantasie nodig om de machtige komeet van Haley aan de lucht te zien als een baken in de eerste kerstnacht, dat een groot gebeuren had plaats gevonden.

Het verschijnen van de staartster staat zo duidelijk in het Boek der Boeken omschreven, terwijl wij weten, dat in die tijden het vredig was op aarde. De mensheid betuigde zonder zich ervan bewust te zijn, hulde en respect aan een onaanzienlijk kind, geboren uit eenvoudige ouders, door tweedracht, twist en haat even af te leggen.

Dat eenvoud 't kenmerk is van het ware, werd bij de kribbe van Bethlehem werkelijkheid, de armoede die er heerste, bracht geen schande, maar doet ons gevoelen, hoe betrekkelijk alle wereldse pracht, praal, rijkdom en luxe is.

Als een eendagsvliegje geeft het een korte levensschittering, om dan in het niet weer te verdwijnen, niets behoudens achterlatend.

Rondom de stal van Bethlehem was alles ogenschijnlijk dan ook van geen betekenis. Eenvoudige herders met hun schaapkens kwamen het pasgeboren kindje bezoeken, een koe en een ezel waren het gezelschap van de gelukkige ouders.

Wijzen uit het Oosten zouden later komen met z'n drieën, waaronder een zwarte koning, een duidelijke vingerwijzing voor de wereld, dat bij de kribbe plaats was voor állen, ongeacht ras of huidskleur.

De komeet had hen de weg gewezen, om gezamenlijk op te trekken, de weg die de huidige verdwaasde wereld heeft verlaten, met als enig resultaat onrust, ongezonde naijver en oorlogsdreiging.

Dit jaar Kerstfeest is een droevig beeld van dit alles, zelfs in de omgeving, waar Christus als een grote belofte voor de mensheid op aarde kwam, slaan de vlammen uit van menselijke

hartstochten ter vernietiging van elkaar en uiteindelijk van zichzelf.

In beklemming vragen wij ons juist in deze kerstdagen af: „Waar gaan wij naar toe en waar moet dit alles toe leiden?”

Het antwoord hierop werd ons ook bij de kribbe gegeven, wij zullen de oplossing slechts vinden, wanneer de mensheid weer van goede wille zal zijn. Dan zullen de onderlinge problemen en meningsverschillen kunnen worden opgelost en de vrede des harten terug gevonden worden.

Nu is alles als een dans macabre, een lach maar Paljasso met de snik om de ellende, die wij ons zelf en anderen aandoen.

Kerstfeest geve ons enkele dagen van bezinning, laten wij de moed hebben af te dalen van onze „tronen” en „troontjes” en kind zijn met het kind in Bethlehem, zéker komen wij dan tot de conclusie, hoe wij van hoog tot laag feitelijk oh zo weinig de goede wil kunnen opbrengen.

Materieel gewin, carrière tot elke prijs, jagen ons voort om ons vaak niet eens gelukkig te doen zijn, als wij de buit binnen hebben gehaald.

Wij zullen dan constateren hoe, onverdraagzaam en onoprecht wij dikwijls voor elkaar zijn, nodeloos de gemoedsrust verstorend van onze medemens.

Is het dan zó verwonderlijk, dat deze Kerstviering de mensheid wederom niet kan vrijwaren van angst en beklemming?

Wij hunkeren allen naar een andere en betere wereld en proberen op allerlei manieren om dit te bewerkstellingen, doch vergeten daarbij helaas de eenvoudige boodschap van het Kerstkind, dat niets zal worden bereikt, als wij niet van goede wille zijn.

Mogen wij aan deze gedachte vorm en betekenis geven, wanneer wij op kerstdag elkaar „een gelukkig en zalig Kerstfeest” toe wensen, het zij onze persoonlijke bijdrage om te komen tot de vrede op aarde.

H. A. C.



DE BOOM

Fragment uit:

Een boom groeit in Brooklyn,
door Betty Smith.

(Vertaald door Gon Hoogenboom-de Jager).



Het was een grauwe wintermiddag geweest. Nu begon het avond te worden. Avond in Brooklyn, een arm stadsdeel van het grote New York. Het is al lang geleden dat Francie daar uit het raam neerkeek op de straat waar de dunne natte sneeuwlokken dadelijk wegsmolten op het vuile plaveisel. Er liep een klein jongetje op een Kerstlollie te zuigen; hij had te weinig aan, zijn neus was paars en aan een vies touwtje trok hij iets achter zich aan dat voor Francie, zo van uit de hoogte van de derde verdieping, onherkenbaar was.

De gaslantaarns werden aangestoken, het gele licht was welkom in de kille, grauwe straat. Er liepen zo nu en dan mensen haastig voorbij, maar de meesten waren al binnen, ze hadden wel gezorgd op tijd thuis te zijn, nu op Kerstavond. De meesten zouden ook wel een boom hebben, dacht Francie, of tenminste een gehaktballetje, en een heleboel hadden ook wel zo iets als kalkoen of tenminste een gehaktballetje, en een heleboel hadden kaarsen of tenminste wel een paar kaarsjes... Francie was niet een kind dat jaloers was, zij droomde zich alleen weg in andere huizen, andere levens. Er waren veel mensen die het anders hadden dan zij het thuis hadden. Moeder had geen geld dit jaar voor een Kerstboompje, Moeder had niet eens geld om de kamer te verwarmen. Anders had ieder jaar met Kerstmis de haard in de kamer gebrand, maar nu staarde hij dood met doffe mica-ogen de koude kamer in, terwijl zij in de keuken huisden, waar de warmte en de gezelligheid van het fornuis waren. O ja, het was best gezellig in de keuken. Als vader aan tafel zat — want hij had nu toch geen werk, een hele tijd al niet — ja als vader aan tafel zat in de keuken en een van zijn mooi-droevige liedjes zong en als moeder dan de koffiemolen tussen haar stevige knieën nam en begon te malen, dan kon het er erg gezellig zijn. Dan zag je helemaal niet meer hoe lelijk en arm alles was en hoe akelig de dingen dikwijls waren.

Als vader zong met zijn zachte, mooie stem, dan begon je haast te huilen en je moest je gauw omdraaien opdat niemand de tranen in je ogen zou zien. Want je kon toch niet zeggen waarom je nou eigenlijk huilde. En ook al huilde je, dan was je toch niet ongelukkig. Nee, als vader zong, was je eigenlijk altijd heel gelukkig. Gek, vader die toch zo dikwijls dronken was en te weinig geld inbracht, zodat moeder veel te hard moest werken en een mond kreeg die steeds smaller en strenger werd, vader was toch vader; Francie was dol op vader. Niemand kon zo lief en zacht zijn, niemand kon je zo troosten, niemand kon zo met je spelen, niemand begreep

je zo goed als vader. Johnnie Nolan was een goede vader, ook al was hij anders dan andere vaders.

Kijk, daar kwam vader aan, hij nam zijn bolhoed af voor de lantaarnopsteker. Hij droeg het rolletje met zijn kellnerschoort onder zijn arm, hij had zeker geprobeerd werk te krijgen voor vanavond. Johnnie Nolan liep in één rechte lijn; dan is hij niet dronken, dacht Francie, als vader recht loopt is hij nuchter, en als hij dronken is, loopt hij een beetje schuin.

Zij opende het raam, want het was toch koud in de kamer, en zij riep iets naar beneden. Johnnie keek op, nam zijn hoed af voor zijn dochter en wuifde. Hij riep niets terug maar het kind voelde zich warm worden bij zijn glimlach. „Hei, prima donna!” fluisterde ze, want zij wist dat hij dat gezegd zou hebben als er geen drie verdiepingen tussen hen waren geweest.

Zij sloot het raam en keek de kamer rond. Altijd weer vervulde de kamer haar met eerbied, en dat kwam niet alleen omdat de anders zo vaak harde en rauwe geluiden van de straat hier tot een zacht troostend geluid samensmolten. Het kwam ook door het deftige, donker bruine behang met de gouden strepen en door de haard die zo mooi in de zwart marmeren schoorsteenmantel paste. De haard leek net een geweldige meloen met de ronde kant naar voren. Er waren ik weet niet hoeveel mica ruitjes in, gevat in fijn zwart smeedwerk. Francie had nooit de moed gehad ze te tellen, want op de een of andere manier wist zij dat het jammer zou zijn als ze het aantal wist. Met Kerstmis, de enige tijd waarin moeder zich kon veroorloven de haard aan te steken — tenminste in andere jaren — gloeiden alle ruitjes en het was een vreugde hier te zitten en te kijken hoe ze van kleur veranderden naarmate het avond werd, van rozig rood tot zacht amber als de schemering was gevallen. En wanneer moeder dan binnen kwam en met veel lawaai het gas aanstak, de schaduwen verjoeg en het licht van de haard deed verbleken, dan was het alsof zij een grote misdaad beging.

Maar het wonderbaarlijkste ding in de kamer was de piano. Die piano was een wonder waarvoor je je leven lang kon danken en dat nooit ophield. Maar daar stond ze in de kamer van de Nolans, een echt levend wonder dat zo maar was gekomen. De piano was ach-



tergelaten door vroegere bewoners, die de verhuiskosten ervan niet hadden kunnen betalen. Glanzend en diepzwart, met het wonder van de roomkleurige ivoren toetsen er onder, en met een deksel zo rond en glad en fijn gepolijst, dat je nauwelijks je hand er op durfde leggen — zo stond de piano in de kamer van de Nolans.

Moeder nam één pianoles in de week van een van de gezusters Tynmore, die op de tweede verdieping woonden en een bordje op hun deur hadden: Pianoles. Moeder betaalde door bij hen te gaan schoonmaken. En zij gaf juffrouw Tynmore na de les altijd een sterke kop koffie met iets stevigs er bij, want de zusters zagen er naar uit alsof ze zich alleen voedden met de slappe thee die hun door de dames van hun schaarse lessen werd geschonken. Francie en Neeley moesten er op de les altijd bij zitten en goed opletten; moeder Katie had in het begin gehoopt dat juffrouw Tynmore eigenlijk niet zou merken dat zij aan drie leerlingen in plaats van aan één les gaf, maar juffrouw Tynmore had na afloop van de eerste les haar handschoenen aangetrokken en haar hoedje een duw gegeven op een manier die duidelijk te kennen gaf: mij houd je niet voor de gek, maar laat de kinderen er maar bij zitten, ik vind het goed. En daarbij had zij veelzeggend en dankbaar naar de lege koffiekop gekeken en naar het schoteltje waarop nog drie kruimels lagen van het suikerbroodje.

Voor de piano stond een krukje, dat je rond kon draaien, hoog en laag, met een brokaten zitting. Het krukje stond op het groene tapijt met de grote rose rozen en alles bij elkaar was het mooi en indrukwekkend.



Maar het was koud. Francie rilde. Nu vader thuis kwam, zou zij maar weer naar de keuken gaan. Bij vader hoefde

ze niet bang te zijn voor vragen, vader zou begrijpen dat je op Kerstavond gaat zitten dromen boven de straat, die langzaam donkerder en stiller wordt en waar de laatste mensen zich met kerstboompjes onder de arm naar huis haasten.

O, wat zou Francie er voor geven als ze ook een kerstboompje hadden! Een kleintje maar, een heel kleintje maar, want aan die ene — die éne, die hele grote, die allergrootste, waaraan ze nu al dagen lang aan voorbij was gelopen met een kloppend hart, zonder de Kersthomenman te durven aankijken, nee, aan die ene durfde zij niet denken. Stel je voor, dat..... nee, zij voelde het hart in de keel kloppen bij de gedachte alleen al. Stel je voor, dat.....

Francie liep op haar tenen de kamer uit, zij keek niet eens meer om. Zij liep door de twee kleine donkere slaapkamers, die nooit lucht of zon zagen, omdat je zelfs met een hamer of beitel het venster van de luchtkoker niet open zou kunnen krijgen. Bij de luchtkoker zelf keerde Francie haar hoofd af, want het ding boezemde haar een onnoemlijke afschuw in. Zij had ééns van boven op het dak er in neer gekeken, maar de stank en de aanblik van de vuile hoop afval die daar lag neergegoid hadden haar ziek gemaakt. Zo zou het er misschien in de hel kunnen uitzien.....

Francie kwam in de keuken. Johnnie Nolan kwam tegelijk met haar binnen door de andere deur. „Hei, prima donna”, zei hij zacht.

Zij lachte en kleurde. Zie je wel, dat vader niet vroeg wat zij in de kamer had gedaan.

Hij keek haar aan met een blik van verstandhouding.

Moeder, met de rug naar hen beiden toe, zei: „Wat een aardigheid, om daar een paar uur in de kou om te hangen.”

Francie antwoordde niet.

„Je moet in bad, Francie. Neeley is al geweest.”

Neeley zat nog glimmend van de groene zeep en met vuurrode oren achter de tafel iets te plakken van rood en wit vloeipapier, dat tante Sissy hem had gegeven.

„Als, als...”, zei Francie aarzelend, maar zij durfde niet verder gaan en zweeg. Neeley zag er zo schoon uit, hij zou misschien helemaal niet meer weg mogen. Dan kwam er van haar plan helemaal niets terecht. Zij keek vader hulpzoekend aan, maar die zag het niet, en bovendien, hoe zou hij kunnen raden wat zij in het hoofd had?

„Vooruit”, zei moeder, „in bad met jou. Mijn kinderen zullen schoon zijn voor Kerstmis!”

In de keuken werd gewoon, gegeten, gekookt en gebed. Er waren twee hoge smalle ramen in een wand. Een ijzeren kolenfornuis in een nis in een andere wand. Boven het fornuis was de nis gemaakt van rode bakstenen met lichtgrijs cement. Er was een stenen schoorsteenmantel en een hardvloer van leisteen, waarop Francie kon tekenen met een stukje krijt. Naast het fornuis was een waterboiler, die warm werd als het vuur aan was. Dikwijls, wanneer het buiten guur was en Francie koud van school thuis kwam, sloeg zij haar armen om de boiler en legde zij haar koude wang dankbaar tegen het warme glanzende metaal.

Naast de boiler waren twee spekstenen waskuipen aangebracht met een houten deksel aan een scharnier. De tussenwand kon worden weggenomen en dan had je een bad. Het was geen erg goed bad. Soms, als Francie er inzate, kwam opeens het deksel op haar hoofd neer. De bodem was ruw, zodat zij soms helemaal pijnlijk uit het bad opstond. En dan waren er nog de vier kranen! Hoe het kind ook probeerde te bedenken dat ze er heus waren, toch sprong zij altijd opeens op uit het zeperige water en stootte haar rug lelijk aan een kraan. Francie had altijd een pijnlijke knobbel op haar rug.

Moeder had de kranen al opengedraaid om het bad te vullen. Maar op meer dan een flinke bodem kon Francie niet rekenen. Zuchtend begon zij zich uit te kleden. Zuchtend stapte zij in het bad en begon zij zich te wassen. Vader zat achter de krant verscholen, Neeley prutste met zijn vloeipapier en moeder, ja, moeder ging koffie malen. Dat was dan toch iets feestelijks op Kerstavond! Met welbehagen snoof Francie de koffiégeur op die zich vermengde met het luchtje van de groene zeep. Het leven was toch nog niet zo kwaad en wie weet, wie weet... als de boom er vanavond nog was... misschien.

Francie ging zo gemakkelijk mogelijk in bad liggen en begon te dromen. De sparrebomen waren al een week geleden aangekomen. De hele buurt rook er naar. De takken waren met touwen samen gebonden om het vervoer gemakkelijk te maken. Kooplui huurden een plaats op een stukje trottoir voor een winkel, spanden er touwen van lantaarnpaal naar lantaarnpaal en zetten er hun bomen tegen. Dan liepen ze de hele dag met de handen in de zakken langs hun rijtje bomen, bliezen zich zo nu en dan op de vingers en wierpen hoopvolle blikken op het publiek. Er bleven mensen stil staan, sommigen lieten een boom apart zetten, anderen keurden, wogen en lieten de boom staan. Maar de meesten kwamen om alleen maar even wat naalden tussen de vingers



te nemen en er misschien heimelijk een plukje af te trekken terwille van de geur. En de lucht was koud en stil, vol van de geur van sparren en mandarijnen, die alleen om deze tijd van het jaar in de winkels verschenen. Ja, er viel heel wat te beleven op straat zo tegen Kersttijd.

Er was een oude gewoonte in de buurt. Het was gebruik dat je bomen, die tegen middernacht nog niet waren verkocht, kon winnen. Maar hoe!

Tegen twaalf uur, in de nacht van de geboorte van Jezus Christus, verzamelden de kinderen van de buurt zich daar waar nog onverkochte bomen waren. De koopman wierp elke boom op de rij af, om te beginnen naar de grootste kinderen. Maar de kinderen moesten de boom opvangen. Als ze niet neervielen onder het gewicht, mochten ze de boom meenemen. Maar als ze vielen, was hun kans op een boom verkeken. Alleen de ruwste knapen en enkele jonge mannen waagden hun kals met de grootste bomen. De anderen wachtten slim af totdat er een spar kwam waartegen ze zich opgewassen voelden. De kleinste kinderen wachtten op de peuterige krielboompjes en gilden van verrukking als ze er een wonnen.

Nu, op deze Kerstavond, had Francie zich voorgenomen voor het eerst mee te doen aan deze strijd. Zij en Neeley. Zij was al tien en Neeley negen. Francie had haar boom al lang gekozen. De hele ochtend en de eerste middaguren had zij er vlak bij gestaan, voortdurend bidvend dat de boom niet verkocht zou worden. Het was de grootste boom in de hele buurt en de prijs was zo hoog, dat wel niemand hem zou kunnen betalen. De boom was tien voet hoog en haar takken waren samen gebonden met een nieuw wit touw en de vorm van de boom was volmaakt tot aan de top toe.

„Au!” Francie was uit het water opgesprongen en had weer haar rug gestoten. Niemand besteedde er enige aandacht aan. Alleen vader keek even over zijn krant heen en lachte.

„Moeder?” Francie stond in haar hemd nu, „moeder, mogen Neeley en

ik vannacht proberen of we een boom kunnen krijgen?”

Moeder Katie glimlachte op haar manier. „Ik heb je immers al lang in de gaten gehad?” zei ze kort. „Ik geloof dat jullie nu oud genoeg bent het te proberen. En als je pech hebt, heb je er weer wat van geleerd.”

Dat het zo gemakkelijk zou gaan! Het was bijna een teleurstelling voor Francie, zij had voor haar boom willen vechten.

Maar dat vechten kwam nog.

Om twaalf uur in de nacht stonden Francie en Neeley hand in hand tussen een troep grote en kleine kinderen, allemaal belust op gratis bomen. Er heerste spanning, ieder voelde in de ander een mededinger. Francie keek als betoverd naar haar boom. Zij had wel geweten dat hij er nog zou staan. De koopman nam het eerst deze boom en nog voordat Francie een mond open had kunnen doen, stapte een stier van een jongen naar voren, hij was achttien jaar en heette Punky Perkins en nu beval hij de man de boom naar hem te gooien. Maar de man kon de opschepperige manier waarop Punky naar voren stapte niet uitstaan. Hij keek eens rond en vroeg:

„Niemand anders die het waagt?”

Francie stapte naar voren. „Ik, meneer.”

Een brullend gelach kwam uit de mond van de bomenkoopman. De troep kinderen grinnikte. Een paar volwassenen bleven staan, het vermaakte hen.

„Och, schiet op. Je bent te klein,” protesteerde de man.

„Ik en m'n broertje — samen zijn we niet klein.”

Zij trok Neeley naar voren. De man keek naar hen — een mager meisje van een jaar of tien met magere hongerwangen, maar met een kin nog rond als van een baby. Hij keek naar de kleine jongen met zijn blond haar en blauwe ogen — Neeley Nolan, niets dan onschuld en vertrouwen.

„Twee is gemeen!” krijste Punky.

„Hou je mond, aap van een jongen”, bulderde de man die op dit nachtelijk uur alle macht in handen had. „Deze kinderen hier hebben lef. Vooruit jullie allemaal. Deze peuters krijgen een kans.”

De anderen gingen aarzelend achteruit. Er ontstond een lange smalle opening met Francie en Neeley aan de ene kant en de grote man met de grote boom aan de andere kant. De man boog zijn geweldige armen om de boom een zet te geven. Hij zag hoe belachelijk klein de kinderen er uitzagen aan het eind van de smalle opening. Voor een kort ogenblik maakte de bomenkoopman een soort van Gethsemané door.

„O Jezus Christus”, worstelde zijn ziel, „waarom geef ik die stakkerds de boom niet, waarom zeg ik niet: vrolijk Kerstmis en neem maar mee! Wat betekent deze boom voor mij? Verkopen kan ik hem toch niet meer en bewaren voor het volgend jaar gaat ook niet.” De kinderen staarden hem ernstig aan, terwijl hij daar een ogenblik in gedachten stond. „Maar dan”, bedacht hij zich, „als ik dat deed zouden alle anderen ook verwachten hun bomen zo gemakkelijk te krijgen. En het volgend jaar zou geen mens meer een boom van me kopen. Ze zouden hun kerstboom allemaal op een zilveren blaadje toegestoken willen krijgen. Ik kan me niet veroorloven bomen voor niks weg te geven. Nee, dat kan ik me niet veroorloven, ik moet om mezelf en mijn kinderen denken.” Hij nam tenslotte zijn besluit. „O hel en verdoemenis! Die twee kinderen moeten toch in deze wereld leren leven. Ze móeten er aan wennen. Ze moeten leren straffen en gestraft worden. En bij God, het is altijd gestraft worden, gestraft worden, gestraft worden in deze verdoemde wereld!” Toen hij de boom wierp met al zijn kracht, schreeuwde zijn hart uit: „Het is een verdoemd rotte wereld!”

Francie zag de boom vallen. Toen was er een ogenblik waarop plaats en tijd niet bestonden. De hele wereld stond stil terwijl er iets donkers en monsterachtigs door de lucht kwam aanzetten. De boom kwam suizend op haar af en deed alle herinnering, die ooit in haar geleefd had, vervagen. Er was niets meer — er bestond alleen iets machtigs en donkers dat groter en groter werd, terwijl het naderde. Zij wankelde toen de boom op haar viel.

Neeley zakte door zijn knieën heen, maar zij rukte hem driftig overeind voordat hij lag. Om hen heen was er een machtig suizend geluid van de boom die tot rust kwam. Alles was donker, groen en prikkelig. Toen voelde zij een scherpe pijn aan de kant van haar hoofd waar de stam van de boom haar getroffen had. Zij voelde Neeley beven.

Toen een van de oudere jongens de boom wegtrok, vonden ze Francie en haar broertje rechtop staan, hand in hand. Er kwam bloed uit de schrammen op Neeley's gezicht. Hij zag er meer dan ooit uit als een baby met zijn verbijsterde ogen en de blankheid van zijn huid opvallender door het heldere, rode bloed. Maar ze glimlachten. Hadden ze niet de grootste boom van de buurt gewonnen? Sommige jongens riepen: „Hoera!” Een paar grote mensen klapten en de bomenkoopman schreeuwde op zijn manier zijn lof naar hen:



„En maak nou dat je als de bliksem weg komt met je boom, dekselse snotapen dat je bent!”

Francie had scheldwoorden gehoord sinds zij had leren praten. Vuile en grove taal betekende niets bij deze mensen. Het waren alleen maar emotionele uitdrukkingen van arme mensen met een kleine woordkeus; het was een soort dialect. En nu zij zich „dekselse snotaap” hoorde noemen glimlachte zij stralend naar die vriendelijke man, want zij wist dat hij in werkelijkheid zo iets bedoelde te zeggen als „Goeden dag, God zegene je.”

Het was niet gemakkelijk de boom naar huis te trekken. Ze kwamen maar langzaam vooruit. Maar dat had ook een goede kant, want hun glorie duurde er des te langer door. Francie gloeide wanneer zij een dame hoorde zeggen: „Wel, wel, zo'n grote boom heb ik nog nooit gezien!” Een man riep hen na: „Hé, heb je een bank beroofd dat je zo'n reus van een boom kon kopen?”

De politieagent op de hoek van hun blok hield hen tegen, onderzocht de boom ernstig en bood er tien dollarcen ten voor — vijftien, als ze hem thuis bezorgden. Francie harstte haast van trots, ook al wist zij dat hij een grapje maakte.

Thuis moesten ze vader roepen om hen te helpen de boom naar boven te krijgen. Vader kwam de trappen af rennen. Tot Francie's geruststelling liep hij recht naar beneden en niet scheef, een bewijs dat hij nog steeds nuchter was. Vader's verbazing over de boom was vleiend. Hij deed alsof hij niet wilde geloven dat het de hunne was. Francie had dol plezier terwijl zij hem met veel woorden van de waarheid overtuigde, en zij eigenlijk best wist dat ze samen een spelletje opvoerden.

Maar toen moest de boom naar boven. Vader trok van voren en Francie en Neeley duwden van onderen en zo begonnen ze de grote boom ondersteboven de trappen op te hijsen. Johnnie was zo opgewonden dat hij begon te zingen, zich niet bekommerend om het nachtelijk uur. Hij zong „Stille nacht, heilige nacht”. De wanden van de nauwe trapopgang weerkaatsten zijn heldere, zu-

vere stem. Deuren gingen open en gezinnen kwamen op de portalen staan, vermaakt en verbaasd om iets zo onverwachts in hun grauwe levens.

Francie zag de dames Tynmore naast elkaar in hun deuropening staan, hun grijze haren in papillotten en met verkreukte, gesteven nachtjaponnen onder hun omvangrijke peignoirs. Zij voegden hun schrale hoge stemmen bij die van Johnnie. Hoger op stonden Floss Gaddis en haar moeder en broertje, die tering had, in hun deuropening. Henny hilde en toen Johnnie hem zag, hield hij op met zingen. Maar na enige aarzeling ging hij toch weer door en dat was maar het beste. Francie en Neeley zongen hijgend zo goed en kwaad als ze konden en boven aan de trap, op het hoogste punt, stond Katie Nolan, helemaal alleen, met haar handen voor haar buik gevouwen. Zij luisterde naar het zingen. Zij keek naar beneden en zag hen zwegen. En zij dacht:

„Ze denken dat het zo goed is, ze denken dat dit prachtig is: dat ze een boom voor niets hebben gekregen en dat hun vader met ze mee speelt en dat ze zingen en dat alle burens op de trap gelukkig zijn. Ze denken dat ze machtig gelukkig zijn in dit leven en dat het weer Kerstmis is. Ze denken zo veel waar ik anders over denk.”

Ze stelden de boom op in de kamer, nadat ze eerst een oud laken hadden uitgespreid om het tapijt met de rose rozen te beschermen tegen de uitvallende sparrenaalden. De boom stond in een grote zinken teil, die gevuld was met puin om hem overeind te houden. Toen het touw werd doorgesneden, spreidden de takken zich uit en vulden de hele kamer. Ze hingen over de piano en verscheidene stoelen kwamen midden tussen de takken te staan: Er was geen geld om versieringen of kaarsen te kopen. Maar die grote boom die daar stond was op zichzelf al genoeg. De kamer was koud. Het was een jaar van armoede — kolen voor de haard konden er niet worden gekocht. De kamer rook koud, schoon en geurend. Elke dag, gedurende de week dat de boom daar stond, trok Francie haar trui aan, zette haar bivakmuts op en zo ging zij onder de boom zitten. Zij genoot van de geur en van de duisternis onder de groene takken.

O, mysterie van een grote boom, gevangen in een zinken teil op de bovenste verdieping van een huurkazerne, hoe groot is je zegen geweest voor een klein meisje dat zich toen weg kon dromen in de geurende schemering aan je voet!

(Geplaatst met toestemming van Uitgeverij Querido A'dam)



Varende kerk in drijvend vissersdorp

Wijdbeens, met een zwemvest om en grote laarzen aan stond dominee W. J. Kolkert (op de wal hervormd predikant te Vlaardingen) in de bakboords walegang van het hevig slingerende hospitaalkerkschip „De Hoop”. In zijn linkerhand klemde hij een kolossale zeildoeken tas met bijbels, gezangenboekjes en stichtelijke lectuur. De andere hand hield hij voor zichzelf: die zorgde voor het juiste evenwicht van de voorganger der varende gemeente. Met een zorgelijke trek op zijn gezicht stond de predikant het strijken van het rubbervlot in de zwaar deinende zee aan te zien.

Reeds sprongen stuurman Jaap Pronk en zijn drie helpers in het bootje, dat ook de predikant tot vervoermiddel zou gaan dienen. Telkens als een hoge golf het hel-gele bootje omhoog wierp wipte één van de mannen over de verschan-sing om er in te springen. Op hetzelfde ogenblik schoot het vlot dan weer de kolkende diepte naast de „De Hoop” in. Zo'n wild transportmiddel had de predikant nog nooit voor het „huisbezoek” benut. Maar kom aan, nu was het zijn beurt voor de sprong in de diepte. Met een steuntje van de matrozen en aangevuurd door het stimulerende „Hup dominee, daar gá je.....!” van Piet Keus, de matroos-koster-wasbaas van het kerkschip, wipte hij op en óver de reling om het volgende ogenblik veilig te belanden op de bodem van het rubbervlot, waar behulpzame handen hem in een zeevaste positie zetten.....

Het bootje dreef af en de eveneens in zwemvesten gehulde mannen van stuurman Pronk begonnen de golven met hun peddels te bewerken. Handig en volkomen op hun gemak stuurden zij de muurvast op het water klevende „taxi der geestelijke verzorging” naar het in de nabijheid drijvende vissersvaartuig, de Scheveningse logger „Wassenaar”. Daar maakte ds. Kolkert een luchtreisje in tegenovergestelde richting: vanuit het bootje aan boord van de logger. Doch ook daar grepen waakzame handen de predikant op het juiste moment in zijn kraag en arriveerde hij zonder nat pak op het schommelende dek.....

Ja, aan dergelijke „huisbezoeken” moet een landrot even wennen en dus ook een predikant. De mannen van het mooie hospitaalkerkschip en de vissers vinden dit vervoer echter niets bijzonders en roemen de veiligheid, snelheid en handigheid van de rubberboten, die desnoods bij windkracht 7 (bijna een storm) nog patiënten naar het spreek-

uur van de dokter van „De Hoop” kunnen brengen of geestelijke en technische „verzorging” kunnen overzetten van het hospitaalkerkschip naar de vissersschepen.

Terwijl het rubber „Hoopje” al weer naar een andere logger onderweg was om er twee vissers met kiespijn af te halen ter behandeling aan boord van „De Hoop” door de „kiezendokter”, de tandarts F. P. Mesu uit Bilthoven, liet ds. Kolkert zich zakken in het volkslogies van de „Wassenaar”. Daar in de kring van de loggergasten begon hij een korte wijding.

Alléén de wachtsman ontbreekt bij een dergelijke dienst. De rest van de vissers zit op de houten bankjes (zich met de benen „schoorzettend” om niet het slachtoffer te worden van een zwieper van het schip) rond de predikant, die ditmaal in plaats van een toga een zwemvest aanheeft. Samen worden daar enige psalmen gezongen; ds. Kolkert leest een paar gedeelten uit de Bijbel en spreekt een korte meditatie uit, waarna hij in een gebed de zorgen en noden van de vissers heroert, rijke visvangst afsmeeft en een behouden vaart vraagt. Zo komt de kerk naar onze vissers. „De Hoop” is als een kerk te midden van het grote drijvende vissersdorp.....



De predikant van „De Hoop” voorziet nog in een andere behoefte: Hij lest de leetuurhonger op de loggers. De paar tijdschriften die de visser meeneemt zijn al spoedig gelezen. Als de dominee echter aan boord komt is er meestal weer nieuwe voorraad. Ook „betere” lectuur zit er in de zeildoekse tas van de varende predikant. En als voldoende mensen op de wal naar het kantoor van „De Hoop” (Damrak 95, Amsterdam-C.) tijdschriften e.d. sturen kan „Het werkschip” op elke nieuwe reis weer heel veel vissers lectuur bezorgen.....

De predikant van het hospitaalkerkschip heeft een heel eigenaardige „gemeente”. En hij maakt de wonderlijkste dingen mee. Daar moet hij zich maar nooit al te hevig over verbazen, hoewel dat vaak niet meevalt. Want wat te zeggen van de loggerbemanning die na een zware nacht om half-acht des morgens (d.i. in het vissersleven volop dag) de dominee in het logies ziet afdalen en niet (zoals „op de kant” veelal geschiedt) haastig uit bed stapt en het beste pakje aantrekt, maar rustig in kooi blijft liggen?

„Ik ging natuurlijk gewoon mijn gang”, vertelde ds. Kolkert mij na dit avontuur. „Ik deelde gezangenboekjes uit, nam de Bijbel en begon de dienst. De mannen lagen allemaal met hun slaperige hoofd buiten de kooi en luisterden eerbiedig naar mijn meditatie. Je kunt je echter niet voorstellen, welk een vreemde situatie dat is en hoeveel moeite het kost om, als je in al die ongeschoren gezichten kijkt die als nieuwsgierige vogelkopjes uit 'n kooitje steken, niet in lachen uit te barsten”.

Ja, de gereformeerde en hervormde predikanten uit de vissersplaatsen Vlaardingen, Scheveningen, Katwijk en IJmuiden, die bij toerbeurt met „De Hoop” zee kiezen, komen allen met een schat anekdotes in hun walgemeenten terug.....

Het is woensdagavond, halfacht. Onze „De Hoop” ligt hoog in de Noordzee, bij het z.g. „Farndiep”, midden in een plukje Scheveningse en Katwijkse loggers. Het uur voor de traditionele woensdagavondkerkdienst in het kerkzaaltje van „De Hoop” is aangebroken. Onze onvermoeibare marconist, de heer Th. van Mierlo, heeft zojuist de volgende boodschap de lucht in gestuurd, nadat hij eerder op de avond de bemanningen van verscheidene loggers had uitgenodigd de dienst te komen bijwonen:

„Goeden avond allemaal op de vloot en aan de wal. Hier is het hospitaalkerkschip „De Hoop” op 129 meter. U gaat thans luisteren naar een korte kerkdienst waarin ds. W. J. Kolkert, hervormd predikant te Vlaardingen, zal voorgaan. Het orgel wordt bespeeld door de kapitein van „De Hoop”, de heer W. F. Rog. Ik verbind U door met onze kerkzaal en wens u een goede aandacht.....!”

Vervolg op pag. 27.



ED. HOORNIK

De Trompet

Toen de wekker afliep, was het eerste wat tot Leopold doordrong, dat hij die nacht niet zoals gewoonlijk wakker was geworden door het geraas van water. Wel herinnerde hij zich vaag het gehuil van sirenes te hebben gehoord, maar hij had gedacht dat hij het droomde en was weer ingeslapen. Instinctief greep hij zijn bril van het nachtkastje, sprong uit bed en liep naar het raam. De dijk moest dicht zijn. Hij zag het aan het water, dat een eindweegs achter zijn huis begon en zich uitstreckte zo ver hij zien kon. Het was dood; het zou niet meer vallen noch wassen; overnacht was het een meer geworden. Alleen een krachtige wind zou het nog tot aan zijn erf kunnen opjagen, maar gevaarlijk kon het niet meer worden. Binnenkort zou het malen beginnen; dan zou het niet lang meer duren tot de hele polder zou zijn leeggeslurpt.

Mist onttrok de dijk aan zijn blik, maar ook zonder dat hij die zag, voelde hij de verandering die was ingetreden. Al die maanden dat het water vrij in en uit de polder had kunnen stromen, was er, ook bij windstil weer, een ruisen geweest. Dat was nu opgehouden. De eerste dagen nadat hij zijn kinderen had weggebracht en hij vrijwel alleen op het dorp was geweest, had dat ruisen hem radeloos gemaakt, omdat het hem steeds weer had herinnerd aan het ogenblik, waarop hij de arm van zijn vrouw uit de golven had zien steken — het

laatste wat hij van haar had gezien, nadat zijn huis was ingestort. Later, toen hij er aan gewend was geraakt dat hij niet meer in een polder maar aan de rand van de zee leefde, had hij uit de kracht van het geruis kunnen afleiden uit welke hoek de wind kwam en hoe sterk die was en ook of het eb of vloed ging worden. Even hield Leopold het hoofd achterover, de ogen dicht. Nee, hij hoorde niets. Geen geruis en zelfs niet het gelispel, dat anders op windstille dagen toch altijd waarneembaar was geweest.

Leopold was kantoorhouder van de posterijen. Toen na de doorbraak van de dijk het dorp werd geëvacueerd, was hij een van de weinigen geweest, die had mogen blijven. Al heel gauw was de telefoon weer gaan werken en toen de mannen van het dijkherstel waren gekomen, was er voldoende te doen geweest om hem af te leiden. Er werd veel en lang getelefoneerd, niet alleen met de stad op de andere kant van het eiland, maar ook met de grote steden in het Noorden. Daarom kon Leopold nooit langer dan een half uur weg, een half uur op een heel etmaal. Het had nog heel wat moeite gekost, de gemeentesecretaris zo ver te krijgen, dat deze, als Leopold even een luchtje ging schep- pen, op de telefoon lette. En ook na die afspraak had hij Leopold meer dan eens

laten zitten onder het voorwendsel, dat hij de secretarie niet alleen kon laten, hetgeen natuurlijk gelogen was, want wat zou een gemeentesecretaris om handen hebben gehad in een dorp, waarvan de bewoners waren geëvacueerd en niemand dus aangifte kon komen doen van geboorte of overlijden?

Leopold kon niet buiten dat halve uur. Gevangen in het dorp, dat aan alle kanten door het water was omringd — alleen het hoogst gelegen deel, de zogenaamde Ring, die op een terp was gebouwd, stond droog — voelde hij zich bovendien opgesloten in het huisje, dat nog helemaal de popperige atmosfeer ademde van de twee kindse zusters, die er voor de ramp hadden gewoond en die nu ergens in Brabant zaten te hunkeren om terug te keren. De achterkamer, waar de telefooncentrale stond en waar ook een veldbed was neergezet — de meubeltjes van de zusters waren zolang in een ander vertrek opgestapeld — keek uit op een erf, althans op een stukje grond dat eenmaal die naam had verdiend, maar dat nu de indruk maakte van een vuilnisbelt. Tussen rottend hout en bossen nat stro lagen grote hoeveelheden uien, die niet werden weggehaald en die een scherpe lucht verspreidden. Bij vloed liep het erf dagelijks twee keer onder en toen het water een paar maal tegen de pui van het huis was geslagen, had Leopold over de volle breedte van de achtergevel een bekisting, gevuld met zakken zand, aange-



bracht, die het goed had gehouden. Iedere dag was de zandplaat, die zich aan de achterkant van het erf had gevormd, een beetje groter geworden. Behalve zand had de zee ook wrakhout en stukken huisraad aangevoerd van de boerderijen, die verder weg in de polder hadden gestaan en die door water en wind zo lang waren ondermijnd, dat ze, de een na de ander, waren ingestort.

Deze zomer had Leopold vaak op het stenen trapje dat naar het erf daalde gezeten, kijkend in de richting waar eens zijn huis had gestaan, onderwijl lettend op de telefoon. Het was een mooi stenen huis met fel-rode dakpannen geweest, dat hij na de oorlog had laten bouwen en waar kort nadat zijn vrouw en hij het hadden betrokken, een tweeling was geboren, die zij Koen en Marietje hadden gedoopt, Koen naar zijn grootvader, Marietje naar haar moeder. Op een keer, dat hij daar zo gezeten had, z'n hand beschermend boven zijn ogen voor het blinkeren van de zon, onafgebroken starend naar dezelfde plek die alleen bij eb droog kwam, was opeens zijn aandacht getrokken door een vonkend ding, dat de zee had aangespoeld. Toen hij de vuile slierten wier die er aan vastzaten had verwijderd, had hij zijn eigen trompet herkend. Even had hij de drang gevoeld het instrument aan zijn borst drukkend, maar met een brede zwaai van zijn arm had hij het in zee teruggegooid. 's Avonds had hij spijt van zijn drift gehad en een lange brief geschreven aan zijn kinderen, zonder evenwel over het gebeurde te reppen. De volgende dag had de trompet opnieuw op het zand gelegen. Van dat ogenblik af beschouwde Leopold het aanspoelen van de trompet niet langer als een toeval maar als iets bovennatuurlijks, als een boodschap van zijn vrouw, wier lichaam nooit was gevonden maar wier geest over het water was blijven zweven. Zijzelf had hem het instrument, dat nauwelijks door het water had geleden, terugbe-

zorgd. Maar met welke bedoeling? Leopold wist het niet en ook de dominee, die 's avonds wel eens op het veldbed kwam zitten, waagde zich niet aan een interpretatie. Evenmin echter dorst hij, ziende hoe de trompet Leopold over zijn verlies heenhielp, zijn eigen opvatting, dat de zee uitspuugt wat zij niet wil hebben en dat dit niets ondoorgroondelijks heeft te stellen tegenover Leopolds hardnekkig geloof. Niet onverstandig leidde hij diens aandacht terug naar de aarde, naar Koen en Marietje en naar de vraag of de kinderen het ophanden zijnde Kerstfeest niet beter bij hun vader konden doorbrengen dan aan andermans tafel.

Voorzichtig liet Leopold het water uit de lampetkan in de kom lopen en begon zich te scheren. Nu de dijk dicht is, dacht hij, zal het niet lang meer duren of we hebben weer leidingwater. Persoonlijk kon het hem niet schelen. Een man alleen heeft weinig nodig. Snel bewoog het ouderwetse scheermes zich over zijn gezicht; hij merkte dat hij nerveus was. Zou het zijn, omdat de kinderen komen, vroeg hij zich af? Aan zijn ogen met de kringen er onder, die hem uit de spiegel aankeken, zag hij dat hij niet werkelijk blij was. Het is de stilte, zei hij hardop. Hij luisterde of hij misschien toch nog iets van het geruis kon horen, maar zelfs de meeuwen, die anders hun lange klachten over het water slaakten, hielden zich stil. Half afgeschoren liep hij naar de keuken. Hij sneed een stuk brood en, het klein brekend, ging hij het trapje af naar het erf. Daar gooide hij een paar brokken voor zich uit en wachtte. Geen vogel liet zich zien. Haastig brokkelde hij nog meer stukken af, telkens opkijkend naar de lucht. Toen hij ook het laatste brood gegooid had, bleef hij met twee lege handen staan. De mist was dikker geworden en hing laag over het water, dat nu een vast punt bereikt had halverwege tussen eb en vloed. Voor de pompen gingen werken zou dat niet meer veranderen. Hij draaide zich om, liep de trap op en begon zich af te scheren. In de spiegel zag hij de kamer, het bed,

de telefoonkast; toen hij beter keek, zag hij ook het raam met de grijsheid daarachter. De dingen hebben opgehouden te bestaan, dacht hij. Hij spoelde zijn gezicht af en zag dat hij zich gesneden had. De aluin brandde op zijn huid. Natuurlijk had hij weer vergeten vaseline te kopen. Toen hij zijn bed opgemaakt had, ging hij zitten wachten tot het eerste telefoongesprek zou doorkomen. Zelfs het erf vlakbij kon hij niet meer zien; zo dik was nu de mist. Hij probeerde de verandering die was ingetreden onder woorden te brengen, maar het werd niet meer dan een murmelen en een zuchten, zoals het water had gedaan vóór deze dag.

Hij voelde dat hij zijn vrouw voor de tweede keer had verloren en dat het ditmaal onherroepelijk was. Nu de dijk was gesloten en het land weldra ginz droogvallen, waren de schimmen der vedronkenen uitgeweken naar plaatsen, waar het water dieper is dan de hemel hoog en waar eb en vloed het onafgebroken in beroering houden. Daar zouden zij zich verenigd hebben met allen die hun waren voorafgegaan, kinderen zowel als volwassenen. O God, zei Leopold. Ineens herinnerde hij zich de trompet. Hij begon weer te hopen. Hij bukte zich en greep onder het bed. Langzaam wikkelde hij het instrument uit de flanellen lap; het blonk alsof het nooit in het zeeewater had gelegen. Leopold ging op het bed zitten, de trompet op zijn schoot. Zijn vingers gleden langs de buis en treuzelden aan het mondstuk; een voor een drukte hij de ventielen in. „Ik moet weer gaan spelen,” dacht hij. Hij herinnerde zich de avonden van de Harmonie in de rokerige toneelzaal van „Het wapen van Zeeland;” hoe hij een solo had moeten blazen; hoe de burgemeester hem gecompimenteerd had. Hij glimlachte en keek vertederd naar de trompet. „De Harmonie”, zei hij. „Weet je het nog? Hoe we verleden jaar op Kerstmorgen een aubade brachten aan de zieken. Opoe De Later kwam voor het raam, zo uit haar bed, de witte muts nog op”. Wanhoop snoerde zijn keel toe. Hij zag dat zijn handen beefden. Vaster klemde hij ze om de trompet. Een wilde lust tot vernielen steeg in hem op. Hij keek om zich heen. De spiegel, dacht hij, het eerst de spiegel en met de trompet. Zweetdruppels kwamen op zijn voorhoofd. Hij rees overeind, de trompet in zijn rechterhand, deed een paar passen en haalde uit. De telefoon begon te bellen. Langzaam ging zijn arm omlaag. Onbeweeglijk bleef hij staan. Het bellen hield op en begon opnieuw. „Ik hoef niets te zeggen”, dacht hij; „ik hoef alleen maar door te verbinden”. De trompet vloog in een boog naar zijn bed. Het was zijn



zuster. Ze was al in Z.: ze hadden hem willen verrassen, maar ze werden opgehouden door de mist. De kinderen zouden zelf aan de telefoon komen. „Dag vader”, hoorde hij Koen zeggen. Het ontroerde hem zo, dat hij niet verstond wat de jongen verder zei. Toen Marietje kwam, lette hij beter op. „U mag het nog niet weten”, zei ze. Er waren een paar stemmen door elkaar en daarna bleef het even stil. Toen, heel vlug, Marietje weer: „We brengen een Kerst-boompje mee en een hele doos vol slingers”.

„Tante is nog niet op”, zei Leopold: „we gaan een wandeling maken”. Toen hij de kamer, waar vroeger de zusters hadden geslapen, was binnengekomen, hadden de kinderen al recht overeind in hun bed gezeten, verbaasd om zich heen kijkend of ze zich in een sprookjeshuis bevonden. „Kunnen jullie jezelf wel aankleden?” vroeg hij. Ze knikten, blij, dat ze mochten opstaan. Leopold ging naar beneden, belde het kantoor in Z. en vroeg toestemming om een uur te mogen uitgaan. De telefoniste beloofde de gesprekken zo lang te zullen aanhouden en wenste hem een gelukkige Kerstmis, een wens die Leopold hartelijk beantwoordde, want het weerzien met de kinderen en de gezelligheid die zijn zuster had weten te maken, terwijl ze met z'n allen het boompje optuigden, hadden zijn gemoed verlicht. Toen uit de doos met versieringen ook een heel klein glazen trompetje was gekomen, had hij triomfantelijk de echte trompet laten zien en verteld hoe hij die in het zand achter het erf had gevonden. Zijn zuster had tranen in de ogen gekregen, maar de kinderen hadden gewild dat hij de taptoe zou blazen, zoals hij vroeger ook wel gedaan had, als ze naar bed moesten. „Morgen”, had hij beloofd; „morgen”.

Ook de tweede nacht na de sluiting van de dijk had Leopold vast geslapen. Met een gevoel van geluk was hij wakker geworden. Hij had gedroomd; hij had muziek gehoord; meer kon hij zich niet herinneren. Met Koen en Marietje ieder aan een kant liep hij het erf af. „We zullen dezelfde weg gaan, die ik iedere dag heb genomen, voor de dijk dicht was”, zei Leopold. „Eerst de zandplaat helemaal af en dan om een grote plas heen naar het kerkhof; verder kom je niet, want daarachter begint het water, ook nu nog”. De kinderen waren stil. Ze probeerden de omgeving te herkennen, maar toen hun dat niet lukte, keken ze als hun vader, recht vooruit naar het water. Graag hadden ze geweten waar vroeger hun huis had gestaan, maar ze durfden het niet vragen.

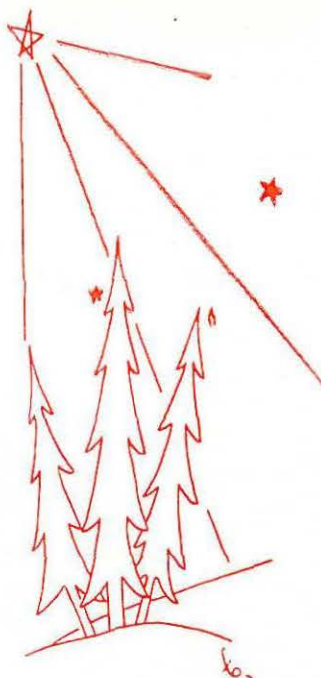
Veel liever ook zouden ze naast elkaar hebben gelopen, zonder de grote zwijgende man tussen hen in, voor wie ze een beetje bang waren, omdat alles zo anders was geworden dan vroeger. Teruggaan naar het dorp had voor hen betekend teruggaan naar hun huis, waarvan ze wel wisten dat het weg was — ze hadden het zelf in de golven zien verdwijnen, als het dak niet was blijven drijven, waren ze ook verdrongen — maar waarover ze, sinds ze bij hun tante waren, samen zo veel hadden gefantaseerd, dat het soms geleken had of het nog bestond. Over hun moeder hadden ze nooit met elkaar gepraat, om dezelfde reden als waarom ze nu niet wilden vragen naar het huis. Het kerkhof hadden ze altijd iets griezeligs gevonden en dat hun vader juist dáár heen wilde begrepen ze niet.

Ze waren er, voor ze er erg in hadden, want het smeedijzeren hek, dat vroeger aan de ingang had gestaan, was verdwenen. Opeens zagen ze op regelmatige afstanden van elkaar rechthoekige stenen uit het zand steken, die allemaal in dezelfde richting stonden en waarop witte spikkeltjes zaten. „Zeepokken”, zei Leopold.

„Kijk eens, een zeester”, riep Koen. Ze bleven staan.

„Bij vloed kwam het water hier overheen”, legde Leopold uit. „Iedere dag bleef een beetje zand achter en zo is er een soort heuvel gevormd”.

De kinderen bogen zich over de zeester. „Hij leeft nog”, zei Koen; „hij heweegt”. „Verderop liggen er een he-



leboel”, zei Leopold: „ook grotere; laat die maar liggen”. „Daar hebben we gelopen”, zei Marietje, wijzend op de voetsporen, een groot en twee kleine, die zij in het zand hadden achtergelaten. Ze ging terug om te kijken of haar voetje wel in de afdruk paste. Lang geleden, een zomerdag aan het strand, had ze net zo gedaan.

„Zullen we tot aan het water lopen?” vroeg Leopold.

Ze knikten tegelijk. Ze waren opeens veel minder bedrukt. De zandplaat liep snel omlaag. Daar was het kerkhof, zoals het altijd was geweest; alleen waren de heesters dood en stonden hier en daar zerken onder water.

„Ik ben hier iedere dag heengegaan”, zei Leopold. „Sommige dagen kon ik door het water heen de namen op de zerken lezen. Als de wind deze kant uitkwam, stond het water veel hoger en dan lukte het niet”.

Ze liepen tot ze niet verder konden. Ofschoon het bladstil was, was het in lange tijd niet zo helder geweest. Aan de overzijde lag de dijk. Leopold zag het: het gat was dicht. Hij moest de kinderen wijzen waar het was geweest. „De polder komt nu gauw droog”, zei hij; „dan gaan we er weer wonen”. Toen wees hij ze ook de plek waar het huis had gestaan. Ze herkenden het niet en begonnen te huilen. „Ik heb jullie iets beloofd”, zei Leopold; „gisteravond”. Door hun tranen heen keken zij hem aan, niet wetend wat hij bedoelde. Onder zijn jas haalde hij de trompet vandaan. Met zijn linkerhand zette hij haar aan zijn mond; de vingers van zijn rechterhand verdeelde hij over de knoppen. Hij keek recht voor zich uit. Toen begon het te schetteren over het water. Een geweldige muziek, helder en scherp, voor de levenden en de doden.

(Met toestemming overgenomen uit „Het Nieuwe Kerstboek”, uitgave Bosch & Keuning n.v. Baarn).

Tempi Passati

Het was eerste Kerstdag 1946, dat wij vanuit de Singapore Yacht Club een zeiltochtje zouden gaan maken en bij vertrek tussen een aantal casco's van schepen, die daar neergelegd zijn om een rustig jachthaventje te hebben, passerende ook dat van onze „Loudon” zagen.

De naam was zelfs nog te onderscheiden, onze goede oude „Loudon”. Een mens is op zulke dagen altijd wat sentimenteel.

Wij konden, toen het bij terugkomst laag water was, de verleiding niet weerstaan het schip of althans wat daarvan over was met een sampang wat naderbij te gaan bekijken.

Wat lijkt alles klein, als men alleen maar een casco ziet zonder opbouw.

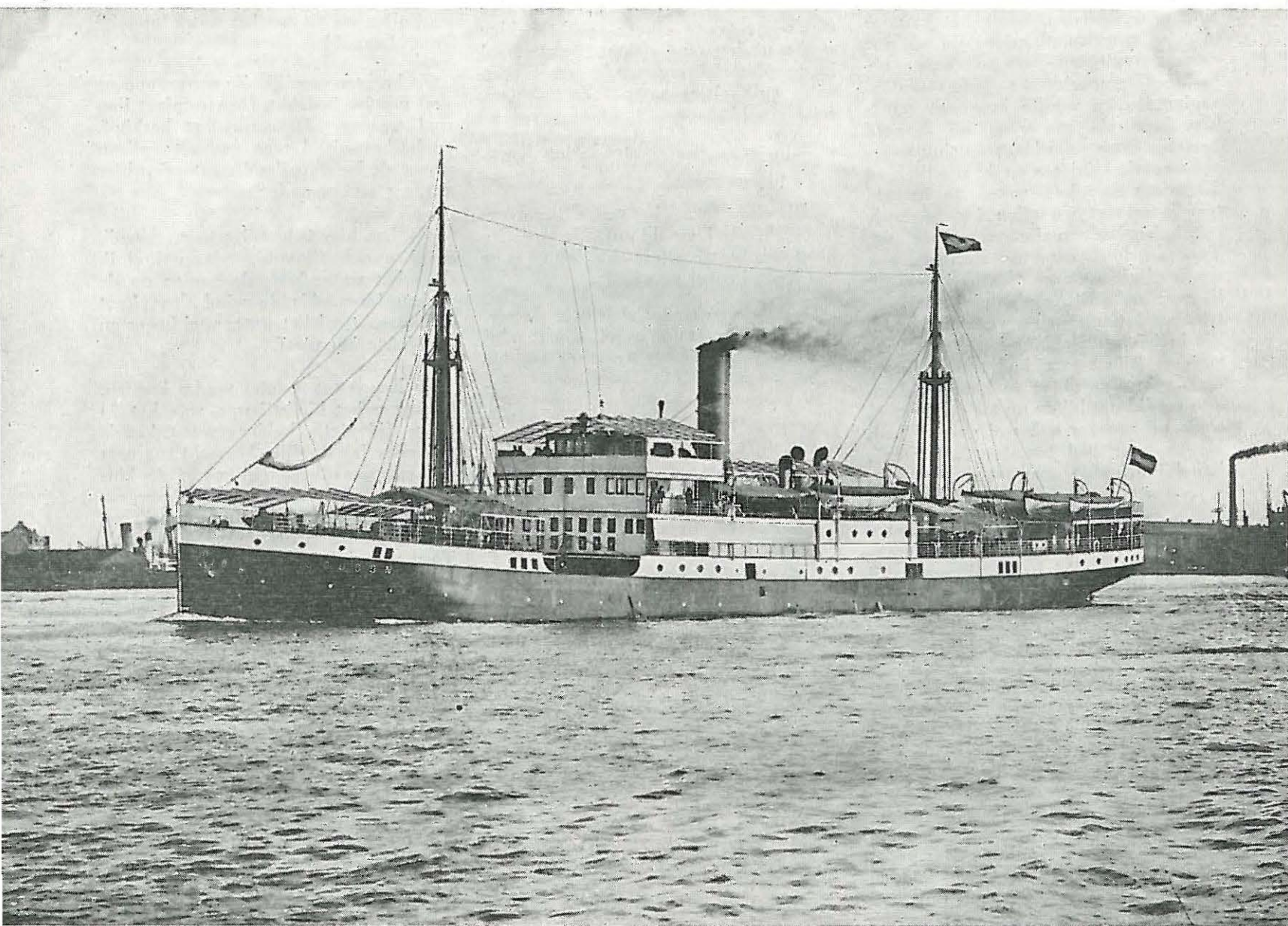
Onze gedachten gingen terug naar Bandjermasin, dat was in 1920 (wat vliegt de tijd en wij maar oud worden). Vanaf de steiger keken wij altijd tegen dat geweldige schip, onze mailboot, op, dat wekelijks van Surabaia kwam.

Bij aankomst werden wij, zodra het schip om de laatste bocht in de kali te voorschijn kwam, als jong buitendienst-employé naar boord gestuurd om alvast de paperassen te sorteren. Niks daarvan, we kregen nauwelijks de tijd om van ons kopje morgen koffie te genieten en daarvóór zijn we, ook toen al, feitelijk niet goed wakker. De ouwe riep ons meteen op de brug, er waren onvoldoende stuurlieden en zo werden we aan de telegraaf gezet om die op commando op voor- of achteruit te stellen. Dat ging goed tot de motor (de

„Loudon” was een onzer eerste motorschepen) een diepe zucht slaakte en er „van beneden” de mededeling kwam, dat er eerst weer lucht gepompt moest worden. Dan de spijker er maar eerst in. „Dat duurt een stijf kwartiertje” zei de ouwe, terwijl hij zijn pet (het was nog dat stijve uniformpetje) op zijn rond steeds kaal geknipt hoofd verzette. De ouwe verloor eens een weddenschap van de stuurman, dat hij geen vijf minuten die pet onaangeroerd kon laten.

Eens schoot de schuit de laatste bocht omkomend volle kracht de wal in (de klapperbomen zagen we als houtjes tegen de vlakte slaan) en sneed in de modder een diepe gleuf, waarvan de Bandjerezen later een keurig droogdokje voor hun prauwen maakten.

Zwaaien bij oplopend water ging net



Het ms. „Loudon” toen het nog actief was.

met de kop tegen de steiger. Aan de overwal waren enige vloten met de bekende „huuskes”. Kwam het achterschip daar al te dicht bij, dan zag men met veel misbaar ettelijke vrouwen de inrichtingen verlaten. En stuurman-twee daar achterop maar plezier hebben.

Eens presteerde de ouwe het om hartje nacht binnen te komen. Wij kregen een pluimpje, dat wij om half drie op onze post waren. 'k Heb maar niet verteld, dat ik feitelijk nog in de Soos zat. Wat moet zo'n vrijgezel ook een hele vooravond thuis doen. De volgende dag een klacht van de Resident. Heel Bandjer was wakker geweest van het geloei op de fluit (en die „Loudon” had zo'n zware brommer). Janautisch voorschrift, voor elke bocht, en die Martapura-rivier heeft er zo enige, moet gewaarschuwd worden.

Het kantoor van de stuurman zat zelfs nog vrij goed in de verf, ondanks het feit, dat het sedert, naar wij menen 1934, aan weer en wind was blootgesteld geweest en het getij er in op en neer ging. Wel een compliment voor een goed onderhoud en de kwaliteit van de verf. De gaten van deur en raam keken ons evenwel aan als de oogkassen in een doodshoofd.

Trouwens de stuurman was daar indertijd nooit veel te vinden, die was overal en nergens. Er kwam heel wat kijken om het schip binnen 2×24 uren geheel te beladen. Te lossen was er meestal niet zo veel, doch uitgaande lading was er in overvloed. Zelfs zodanig, dat wij afschepers proportionele ruimte moesten toedelen. En de agent maar ladingrapporten naar het Hoofdkantoor sturen en meer scheepsruimte vragen, die niet gegeven kon worden. Tot hij eens op het snuggere idee kwam een paar van de grootste afschepers het volle pond toe te wijzen. In no-time stonden ze verontwaardigd op het kantoor. Dat was geen methode, zo veel lading hadden ze niet. Zij waren steeds gewend slechts $\frac{1}{3}$ van hun opgegeven kwantum toegewezen te krijgen en daarom gaven ze maar drie keer zo veel op om te krijgen wat nodig was. Van onze hele statistiek deugde eensklaps niets meer. Doch vol werd het schip altijd. Als ik nu in die ruimen kijk, kan ik niet begrijpen waar die zware balken bleven, die van langzij uit vloten werden opgevist. En dan werden inmiddels door de patrijspoorten planken in de tussendecken geschoven, terwijl katjangmatten gemand werden naar het bovendek. Het was een en al bedrijvigheid. En de stuurman maar ieder een plaatsje toewijzen, waar alles moest liggen en controleren of afschepers zich daaraan hielden. Dan moest hij nog de stabiliteit en de diepgang van zijn schip in

het oog houden. Op de bank voor de Barito stond niet altijd evenveel water. Altijd was de suirman goed gehumeurd, behalve als ik weer eens bij hem kwam om een meter of tien te verhalen om een kolenpauw kade-ruimte te geven.

Eens weigerde hij een auto mee te nemen om de eenvoudige reden, dat op de laadbrief stond „Overland” een auto, terwijl hij, nadat de betrokken afscheper flink op de schimmel zat, droogjes beweerde, dat het niet ging omdat zijn schuit „overzee” ging.

Het was daar altijd hard werken geblazen, meestal nachtwerk, waarin ik als buitendienst-employé deelde. Als we om 11 uur 's avonds afknockten, was het mooi en 's morgens 6 uur was je weer present. Een mens kan veel verzetten, als hij jong is. Doch het hardst werkten, geloof ik, wel de werktuigkundigen. Die zaten meestal een cylinder uit elkaar te plukken. Je zag ze altijd om met geen tang aan te pakken en zwoegen om het zaakje weer op tijd in elkaar te krijgen. Die eerste motorschepen waren nu niet direct in de perfectie.

Op de volgende pagina's ziet u de beste foto van de maand: schemering op de rede van Singapore. Deze foto is gemaakt door Gezagsvoerder H. Meijer, die hiermede de uitloofde prijs van Rp. 50,— heeft gewonnen.

En nu lag daar alles dood en verlaten. Wat visjes zwommen in de ruimen. En beklemmende trieste stilte. Geen ratelende winches, geen gezoem uit de motorkamer, geen stemmen, niets meer. Alles doods en lamgeslagen, een karkas, een geraamte. Nee, het zei me eigenlijk niets meer wat daar zo lag. Ik dacht aan een oude dichter:

„De molens malen niet met wind, die al voorbij is.

„De schepen varen niet, wanneer 't verlopen tij is.”

Men toeft wel eens graag even in het verleden, doch wij leven in het heden en ik ging een koude stengah bestellen in het Clubgebouw.

Kerstmis 1956.

G. Knijpenga.

Hier ziet U de „Straat Madura” bij de tewaterlating, waarover wij U in het November nummer reeds berichtten.

(opname fotobureau C. Kramer)







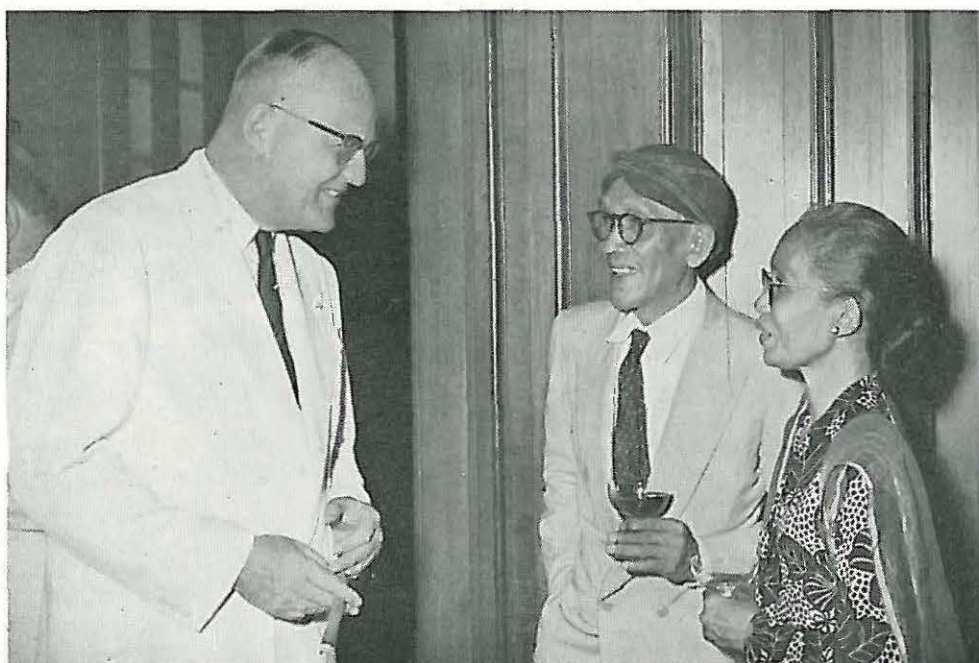


De heer de Geus wenst na zijn toespraak de heer de Koe geluk en overhandigt hem het gelukwenstelegram van de Voorzitter van de Raad van Bestuur, Mr. D.A. Delprat, die dit vanaf de „Oranje” onderweg naar Nederland, aan President-Directeur de Koe toezond.

Mr D. F. de Koe

25 jaar in

K.P.M.-dienst



Het was een bijzonder groot aantal leden van het wal- en varend-personeel van onze Maatschappij met hunne dames, dat op 19 November j.l. om 11 uur ten Hoofdkantore bijeenkwam om het 25-jarig dienstjubileum van onze President-Directeur Mr D.F. de Koe te herdenken. Naast de Chefs van dienst, Diensthooften en Adjunct-Chefs van Djakarta en Tg. Priok, de Gezagvoerders en Hoofdwerktuigkundigen der binnenliggende schepen alsmede de oudste uitgezonden en locale Hoofdemployé's en Employé's, waren 10 van onze Agenten, die voor de jaarlijkse Agentenvergadering te Djakarta waren, daarbij aanwezig, allen met hunne echtgenoten.

„Op een dag als deze”, begon de heer de Geus zijn hartelijke toespraak tot de heer en mevrouw de Koe, „is het gebruikelijk een terugblik te werpen op de vele verrichtingen van de jubilaris in de afgelopen 25 jaar. De heer de Geus memoreerde aan de moeilijke beginperiode van de heer de Koe op de Afdeling „zout-kolen”. „De jachtige afdeling met een gegoochel met schepen en ladingen.

In het begin stond je volslagen voor een warwinkel. Waterstanden, diepgangen, stuwagecijfers waren termen, waar je nooit van gehoord had. Veel tijd om iemand op te leiden was er niet. Door vallen en opstaan en door de stelregel toe te passen: door vragen wordt men wijs, ben je er in geslaagd die kennis op scheepvaartgebied op te doen, welke je reeds spoedig tot een zeer bruikbare kracht van de Maatschappij maakte”.

„Later op de Afdeling Juridische Zaken”, zo vervolgde de heer de Geus, „kwam je op een terrein, waar men je niets behoeft te vertellen, omdat je het allemaal veel beter wist dan wie ook”.

Na de narigheid van de oorlog is het de grote verdienste van de heer de Koe geweest ons personeelsapparaat, dat door de oorlog zo zeer had geleden, weer op te bouwen.

„Het feit, overigens dat je het in 17 jaar diensttijd tot Directeur wist te bren-

President-Directeur de Koe in gesprek met mevrouw Soerodjo en Raden Soerodjo de nestor van het Indonesische personeel.



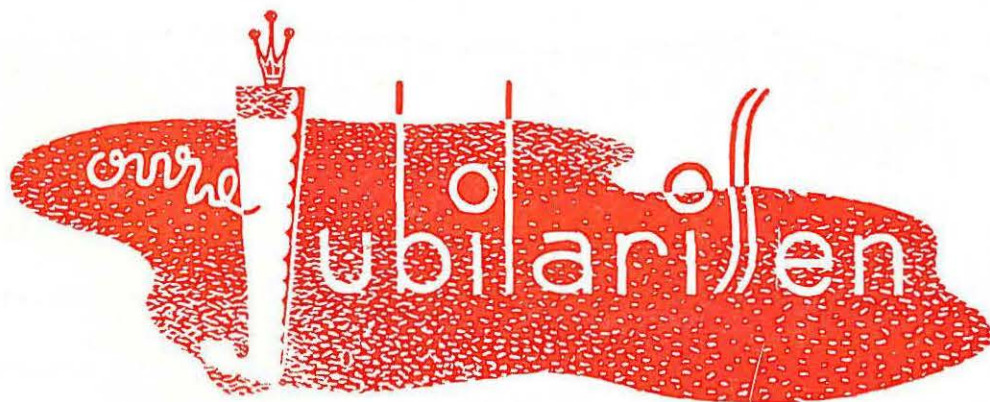
gen, spreekt boekdelen. Ik mag dan ook wel spreken van aangeboren leiderscapaciteiten".

De heer de Geus beëindigde zijn toespraak met een woord van hulde aan mevrouw de Koe, die haar echtgenoot steeds terzijde heeft gestaan in zijn dikwijls zware taak en wenste de jubilaris tenslotte hartelijk geluk mede namens de Raad van Bestuur, de Directie in Nederland en het gehele personeel der Maatschappij op de vloot en aan de wal.

De jubilaris begon zijn antwoord aldus: „Vandaag is het 19 November 1956, een dag, waarnaar ik al heel lang met verlangen heb uitgezien, omdat ik vanaf heden ga behoren tot het zo verheugend grote corps van werkers bij de K.P.M. — waarvan er op dit moment tallozen in ons midden zijn — die reeds 25 en meer dienstjaren hebben volbracht. Ik ben er trots op thans van dit erecorps deel uit te maken".

De heer de Koe memoreerde verder onder meer, terugblikkend op de achter hem liggende kwart-eeuw K. P.M. diensttijd, hoe deze steeds gekenmerkt was geweest door een zeer goede teamgeest zowel met collega's, als — in zijn jongere jaren — met superieuren en — in de acht jaren dat hij nu deel uitmaakt van de leiding van het bedrijf in Indonesië — met zijn regelmatige medewerkers in alle rangen.

Hoe gezellig het was.



D sini kita dapat memperkenalkan wadjah-nja Saudara Pangara jang sampai sekarang masih tetap bekerdja di Perwakilan kami di Makassar.



Pangara Tremmer
1 Januari 1957
35 Tahun

la dilahirkan di Balanipa pada tahun 1902.

Didalam berusa ± 20 tahun, jaitu pada tanggal 1 Januari 1922 Saudara Pangara telah mulai melangkahkan kakinja jang pertama masuk bekerdja pada N.V. Koninklijke Paketvaart-Maatschappij di Makassar.

Tidak lama lagi tanggal 1 Januari 1957 akan muntjul, maka pada sa'at itu akan teringatlah Saudara Pangara bahwa ia telah 35 tahun lamanja mendjalankan tugasnja pada K.P.M.



Saudara kita Siwang al. Pasere, dilahirkan di Batu-Batu (wilajah Makassar) pada tahun 1912.



Siwang al. Pasere Breeuwer
7 Januari 1957
25 Tahun

Tanggal 7 Djanuari 1957 jang akan datang adalah hari jang tidak mudah dilupakan oleh Saudara kita ini, karena pada sa'at itu ia akan mempergunakan kesempatan untuk memperingati masa-kerdja jang telah tjukup „een Kwart eeuw" lamanya diperbengkelan K.P.M. Makassar.



Teunis Margienus Kuipers werd 10 October 1912 te Assen geboren. Hij doorliep de M.U.L.O. en de zeevaartschool A en behaalde zijn 3e rang als stuurman G.H.V. te den Haag op 6 Februari 1931. Hij trad in Indonesie in dienst als 4e stuurman op 29 Januari 1932. In Djakarta behaalde hij in Augustus 1934 zijn 2e rang en werd op 1 Januari 1938 tot 3e stuurman bevorderd. Zijn 1e rang, werd door de heer Kuipers ook in Djakarta behaald en wel in September 1938. Tot 20 Augustus 1942 heeft de heer Kuipers doorgevaren, met ingang van welke datum hij tot 14 September 1945 ge'nterneerd was. Na met verlof te zijn geweest, keerde hij weer hier terug, waarna op 1 Januari zijn bevordering tot 2e stuurman en op 1 Januari 1951 zijn aanstelling tot 1e stuurman een feit werd. In deze rang ging de heer Kuipers op 29 April 1953 in dienst van de N.T.P.M. over. Op 18 Januari 1956 werd de heer Kuipers bij deze maatschappij tot gezagvoerder aangesteld.



T.M. Kuipers
Gezagvoerder
29 Januari 1957
25 Jaar

van onze afdeling personele zaken

De volgende mutaties vonden de afgelopen maand plaats.

AANGEKOMEN.

Per vliegtuig :

F. Jager	3e wtk	24/10 ex RV/SV
J. Nicolai	Hoofdwtk	27/10 ex RV
C. Tjebbes	1e stm	28/10 ex RV
L.J. Willems	1e stm	28/10 ex RV
D. van Hekken	1e stm	28/10 ex RV
W.M. Wüthrich	Hoofdwtk	31/10 ex RV
J.B. Pisanis	2e wtk	31/10 ex RV/SV
Mr. H. Mook	empl.	6/11 ex EV naar Ag. Surabaja
S.H. Gerritsen	Gezagv.	7/11 ex RV
A. Anker	Hoofdwtk	10/11 ex RV
A.W.P. Roozen	Gezagv.	14/11 ex RV
J.B. Jens	Hoofdwtk	20/11 ex RV
P.J. Balder	Gezagv.	20/11 ex RV
T.H. Koeslag	1e stm	20/11 ex RV

Per ms. „Oranje” ddo. 2/11 :

A.N. Kloots en gezin	1e stm	ex RV
J. Koke en gezin	Hoofdwtk	ex RV
P. Hulleman en gezin	Hoofdempl.	ex EV naar Ag. Padang
G.J. Grendel en gezin	Diensthoofd	ex EV naar Ink. & Mag. Dienst Tg. Priok
F. Poelstra en gezin	2e wtk	ex RV/SV
F. Verburg	1e stm	ex RV
D. Schotel en gezin	Hoofdempl.	ex EV naar Afd. TD Singapore
Mevr. J.C. Buth-Supit en kinderen	gezin 1e stm	
Mevr. C. van Haarlem-van den Berg	echtbg. 2e wtk	
Mevr. V. Th. Gout-de Krieger	echtbg. 3e stm	

Welkom

VERTROKKEN.

Per vliegtuig :

J.M. Kievits	Hoofdempl.	5/11 EV
A.H. Hoeksel	Baas B	5/11 EV
G.E. Bod	2e stm	8/11 RV/SV
E. Engelberts	Hoofdwtk	11/11 RV/OP
H. de Kreek	2e wtk	12/11 RV/SV
J. den Rooyen	3e wtk	12/11 RV/SV
R. Kooistra	4e wtk	12/11 RV
H.J.G. Sikkens	Gezagv.	12/11 RV
J.A. v.d. Broek-Humphrey	Gezagv.	12/11 RV
G. Kooger	Gezagv.	14/11 RV/VP
J. Touw	1e stm	15/11 RV/SV
K.P.C.A. Gramberg	2e stm	15/11 RV/SV
H. Bosch	Gezagv.	18/11 RV
W.v. Dam	2e wtk	19/11 RV/SV
H.A. Th. Steens	5e wtk	19/11 RV/SV
F.J. Kubinek	3e stm	19/11 RV/SV

Per ms. „Oranje” ddo. 8/11 :

J.H. Woldringh	Hoofdwtk	RV/OP
J.G.L. Heijnneman	”	RV/OP
D. Snip	”	RV
R. Th. Nijvenheim	”	RV/VP

H.H. Franken en echtg.	Employé	EV
H. Koch	2e stm	RV/SV
B. Gatersleben en echtg.	2e stm	RV/SV
F.M. van Eekhout	2e stm	ontslag op verzoek
H.A. van Geldere en echtg.	2e stm	RV/SV
J.J. Buser en gezin	2e stm	RV
L. Kranenburg en gezin	2e stm	RV
R. van der Palm	3e stm	RV
K. Dekker	3e stm	ontslag op verzoek
Mevr H.J. Pronk en dochter	gezin 2e wtk	

Goede reis en behouden aankomst

NIEUW AANGENOMEN :

P.A. Bax	11 stm	20/10
P.J. van Leeuwen	3e stm	31/10 per vliegtuig aangekomen
J.L. Nobels	3e stm	31/10 ” ” ”
Mej. Mr. Tan Liep Nio	Loc. empl.	1/11 naar Afd. Secretarie/HK
A.M. Hahijari	11 stm	8/11
J.L. Talahatu	11 stm	8/11
W. Peschar	empl.	13/11 naar Ag. Singapore
Mej. F. Lefèbre	Verpl.	14/11 naar Ziekenhuis Petam-buran

Welkom bij onze maatschappij

MUTATIES :

K.M. Manoppo	Loc. empl.	1/11 met pensioen
J.W. Caviët	Hoofdempl.	6/11 van Ag. Djambi naar Afd. Vervoer/HK
O. Siregar	Loc. empl.	10/11 van AG. Tg. Priok naar Ag. Pontianak
J. Pattinasarany	Loc. empl.	14/11 van Ag. Surabaja naar Ag. Tjirebon
J.C.v. Noordenne	Adj. Chef	21/11 van Ag. Padang naar Afd. Vervoer/HK
C.L.J. v. Hartrop	Hoofdempl.	21/11 van Ag. Pontianak naar Unie Kampong Tg. Priok



Delta-gebied als recreatieoord

De uitvoering van het Deltaplan zal een belangrijke bijdrage kunnen leveren tot de oplossing van het voor Nederland zo urgente vraagstuk van het tekort aan recreatierruimte. Een volgroeid recreatieoord in het Deltagebied zal evenwel niet eerder dan over omstreeks vijftig jaar tot stand kunnen komen. Dit gebied zal dan in het bijzonder voor de watersportbeoefening van betekenis zijn; zonder overdrijving kan worden geschat, dat de in het Deltaplan geprojecteerde meren de watersportcapaciteit van Nederland zullen verdubbelen.

Tot deze belangwekkende uitspraak kwam ir. A. G. Maris, directeur-generaal van rijkswaterstaat, in een voordracht over „Het Deltaplan en de betekenis daarvan voor de Horeca-bedrijven”.

Aan de hand van uitvoerig cijfermateriaal gaf ir. Maris een beeld van het ernstige tekort aan recreatiegebieden, waarmee ons land te kampen heeft. Nederland beschikt slechts over 460 m² woeste grond en bos per inwoner. Voor België, Duitsland en Zwitserland is dit cijfer resp. 900, 2100 en 4500 m². Dit tekort zal in de toekomst zeker groter worden, omdat de woning- en industriebouw, de wegenaanleg en de militaire behoeften ook ten aanzien van de recreatierruimte verdere offers zullen vragen, terwijl bovendien onze bevolking haar maximum nog niet heeft bereikt.

Illustratief voor de als gevolg van de toenemende verstedelijking groeiende behoefte om „er uit te trekken” noemde ir. Maris de stijging van het aantal visakten: bedroeg dit in de jaren 1938/'39 nog slechts 50.000, in 1953/'54 werd het tienvoud van dit cijfer bereikt.

Het gaat bij het recreatievraagstuk om zeer grote aantallen. Op mooie zondagen trekt 25 pct van de bevolking in het westen van het land erop uit („dagjesmensen”), terwijl bijna 50 pct van de Nederlandse bevolking, of 5 miljoen mensen, met vakantie pleegt te gaan. Wat dit laatste percentage betreft is er een markant verschil tussen Limburg (30 pct) en Amsterdam (66 pct), waarin de invloed van de stad op de vakantiebehoefte tot uiting komt.

de vakantiegangers in de watersportgebieden. Men neemt aan, dat gemiddeld per week-end 60.000 mensen op het water zitten (uitgaande van 20 zomerweek-ends). In totaal worden er 2,5 miljoen mandagen per jaar op het water doorgebracht, die naar raming rond f 10 miljoen aan verteringen opleveren.

Ir. Maris gaf vervolgens een schets in hoofdlijnen van het Deltaplan en de betekenis daarvan voor de veiligheid, de waterbeheersing, het verkeer en de werkgelegenheid in het eilandengebied. Als het grote nadeel ervan noemde hij, dat de oestercultuur in de Oosterschelde daardoor ten dode is opgeschreven, tenzij het mogelijk zou blijken deze elders te doen herleven. Onderzocht wordt thans of het Grevelingenbekken voor de oestercultuur kan worden bestemd.

De grote wijziging die het Deltaplan brengt is, dat het zeewater plaats maakt voor zoet water, zodat weiden en bossen tot stand kunnen worden gebracht.

Buiten de grote afsluitingen behoudt men dus zee, strand en duin, terwijl direct daarachter meren, weiden en bossen zullen ontstaan.

Vervolg op pagina 34

Hieronder plaatsen wij enige foto's van het afscheid van de heer P. Vijn, waarover wij in het November-nummer schreven.



De heer en mevrouw Vijn tijdens de rede van Ir Struyck, die hij namens de drie rederijen uitsprak.

Ir Struyck overhandigt namens de drie rederijen het geschenk onder couvert.



De Hollandse Baggerboeren van het Suez-Kanaal

Onderstaand artikel werd geschreven voor de huidige moeilijkheden ontstonden.

Tussen Suez en Port Said roddelen ze over een Sliedrechtse baggerboer. Vijfentwintig jaren is die getrouwd waarvan drie bij stukjes en beetjes bij moeder de vrouw aan de „Sliedrechtse daik” doorgebracht. De resterende twentwintig jaren baggerde die man „putten” over de gehele wereld. Tegenwoordig draait zijn vrouw na zijn tweede verlofdag de buitendeur resoluut in het slot. Anders staat vader de resterende verlofdagen met andere verlofgangers op den daik te bomen over baggeren, terwijl hij de instandhouding van zijn soort schromelijk verwaarloost. En de Sliedrechtse baggeraar als soort is een fenomeen over de gehele wereld. Een stuk

bagger-vakwerk op twee benen, die zijn weerga niet vindt.

— Malish, zou de Arabier zeggen. Hetgeen zo het midden houdt tussen: 't Is Allah's wil, en 't Zij zo.

Waar ter wereld zo'n Sliedrechtenaar een put baggert, noemen ze het pension waarin ze huizen „De Pruttel”. Toen ik Toon den Dool, eerste molenbaas van de baggermolen HAM III die met nog twee andere knoerten van molens een onderwaterkanaal in het Bittermeer graaft, vroeg: „Hoe komen jullie nou toch aan die naam Pruttel?”, antwoordde hij lakoniek: „Mijnheer, dat is een deftig woord voor kankeren”.

Zowel te Port Said als in Suez staan sinds jaren zulke Pruttels. Want sinds de laatste vijftig jaren doet de Compagnie Universelle du Canal Maritime de Suez, kortweg: Suezkanaal Compagnie,

een beroep op het Nederlandse baggerwezen. De „Hollanders” voeren daar gigantische baggerwerken uit. En om eerlijk te zeggen, onze mannen van de Sliedrechtse daik hebben in het Suezkanaal vrijwel een monopoliepositie. Men kan zich geen betere referentie op de wereldbaggermarkt wensen.

Ruim een maand voor mijn aankomst in de Suezkanaal-zône had ik bij Smit & Co's Internationale Sleepdienst te Maassluis als runner gemonsterd op de zeesleper Loire. Drie jaar oud en 1350 pk is die Loire. Deze moderne zeesleper zou de perszuiger Pax naar Port Said slepen. Inclusief een averijoponthoud van één week in Algiers, deden we over die 3500 zeemijlen op de kop af 33 zeedagen. Op een nevelige zomerdag voer onze zeesleper Loire met een kraandokje aan de korte en de pers-

De Oudezijs Achterburgwal te A'dam gezien vanaf het Oudezijs Kolkje



cutter Pax aan de lange tros, behouden de haven van Port Said binnen. Met droefheid in mijn hart nam ik afscheid van mijn Maassluise zeeslepers, die als groep een even homogene soort vormen als de Sliedrechtse baggeraars. Trouwens, de Hollandse baggeraars en slepers hebben elkaar groot gemaakt. Als één van onze aannemers in het „natte werk” in Aden, Valparaiso, Wladiwostok of in Vuurland, of op alle plekjes op aarde en in zee een put aannemen, sleept Smit en Co's Internationale Sleepdienst hun materieel er heen. Er behouden heen! Want in tegenstelling tot de Britten, die na de oorlog ruim 70 van hun schepen verspeelden, raakten de Blauwpijpers van Smit er maar een stuk of vier kwijt. Zo komen wij aan de naam „Hollands Glorie”.

Tussen kilometerpaal 50 en 60 in het Suezkanaal hebben de Hollandse baggeraars een 12 km lang passeerkanaal naast het oude kanaal gegraven. De Fransman Ferdinand de Lesseps, schepper van het

Suezkanaal zou daar een 100 jaar geleden tienduizenden arbeiders voor nodig gehad hebben. De „Hollanders” groeven die put in een paar jaar en deden dit met een paar flinke kasten van baggermolens en één zuiger. Eastcanal heet het nu. Toen ik Verweert, een gewezen zuigbaas van de Billiton Maatschappij, thans zuigbaas op de Poliep in Port Said en een kei in zijn vak, zijn mening over dit gigantische zuigwerk vroeg, vond hij het niet eens zo'n ingewikkelde klus. Soms moet er een put in de rimboe worden gebaggerd. Dan sjouwt men het materieel, desnoods over land, er heen. Zo gebeurde het onlangs, dat de progressieve gemeenteraadsleden bij een bergmeer besloten, dat het er nu maar eens van moest komen. Baggermolens, bakken, vletten, ja zelfs een drijvende smederij werden door de Sliedrechtse baggeraars in stukken en brokken de berg opgesleept. En binnen een maandje baggerde men lustig in het meer een put.

Thans is nabij Port Said de Neder-

landse Aannemers Maatschappij v/h den Breejen van den Bout in combinatie met de Belgische Ackermans & van Haaren en twee Franse (dus een soort aannemers-Schumann-plan) een passeerkanaal in de rulle woestijngrond aan het graven.

Zodra dat kanaal klaar is behoeft het wachtende konvooi, bestemd voor Suez, niet langer de haven-ingang van Port Said te versperren. In de Bittermeren doet de Koninklijke Adriaan Volker met Van Hattum en Blankevoort en de Hollandse Aannemers Maatschappij (H. A.M.) een soortgelijk werk. In plaats van met cutterzuigers, zoals Breejenbout in Port Said, gebruikt deze combinatie die zich de HOLMA noemt, drie immense baggermolens. Het werk zal één dezer dagen klaar komen en twee van de molens van de HOLMA liggen nu in het Timsahmeer te wachten om uit het Suezkanaal te worden gesleept naar wie weet welke plek op moedertje Aarde.

Vervolg op pag. 27.

Als het sneeuwt op het Damrak te A'dam bij de steigers van de rondvaart-bootjes.



De December-feestdagen.

De drie feesten die wij in December beleven, hebben hun eigen karakter en zij zijn onderling geheel verschillend, maar één ding hebben zij gemeen: alle drie worden zij, en zeker in Nederland, gevierd in de huiselijke kring, in het gezin. Dat is vanzelfsprekend voor het Sinterklaasfeest; het is het feest van de kinderen, en men kan zich een kinderfeest eigenlijk maar moeilijk voorstellen zonder dat het gehele gezin er aan deelneemt.

Maar Kerstmis en Oud en Nieuw zijn zeker niet in de eerste plaats kinderfeesten. Bij het Kerstfeest staat het gehele gezin in het middelpunt van de feestvreugde: de Kerstboom, de geschenken, het samenzijn — het is alles in en door het gezin. Iedereen stelt er prijs op juist die dagen met zijn verwanten door te brengen — en wien dat niet lukt is toch in gedachten bij hen, die hem lief zijn. Ook als Christelijk feest is Kerstmis een gezinsfeest: de herdenking van de Goddelijke geboorte te Bethlehem, waar Moeder, Vader en Kind in rust en vrede bijeen zijn, wanneer alle rumoer rondom hen verstilt en de wereld met liefdevolle aandacht naar dit tafereel van lieflijke rust ziet.



Het is anders bij de viering van de jaarwisseling. Men brengt die uren graag bij elkaar door — zeker. Maar het gebeuren grijpt ieder van ons persoonlijk. Deze afsluiting van het oude, en het begin van het nieuwe jaar confronteert ons als het ware met onszelf — en slechts met anderen voor zover wij er persoonlijk bij zijn betrokken. Wij besteden die uren rond middernacht, op Oudejaarsavond, als door een instinct gedrongen, aan zelfonderzoek. Wat hebben wij dit jaar van ons leven gemaakt — wat hebben wij van het komende jaar te verwachten? Wij maken, zo goed en zo kwaad als wij dat kunnen, de balans op van ons leven.

Zo is er dus wel een verschil in accent tussen beide laatste December-feesten: bij het Kerstfeest staat de gemeenschaps-gedachte op de voorgrond, bij de Oudejaarsviering meer het persoonlijk leven. Toch gaat het Kerstfeest niet geheel aan de afzonderlijke persoon voorbij. In vroeger tijden reeds symboliseerden de feesten rondom — en vooral na — de dag van de laagste stand van de zon aan de hemel de overwinning van de Goden des lichts op de Goden der duisternis; — en na het wonder van Bethlehem viert het Christendom met het Kerstfeest de overwinning van de God van Licht en de verlossing ook van de afzonderlijke mens. Het is steeds geweest het feest van de opwaarts gerichte krachten in de mens — het feest van het geloof in het goede, het zuivere, het lichtende, dat in ieder van ons leeft.

Het zou een goed ding zijn, wanneer wij een week na het Kerstfeest, de Oudejaarsavondviering wat meer van deze geest van het Kerstfeest, van dit plaatsen van de persoonlijkheid in het geheel, zouden kunnen meegeven. Teveel geven wij ons op de Oudejaarsavond over aan het afwegen van goed en kwaad, zoals dat in het afgelopen jaar tot ons kwam. Teveel vragen wij ons af: was het afgelopen jaar goed voor mij? En: wat zal het komende jaar mij brengen? Teveel stellen wij onszelf in het midden van het wereldgebeuren, en betrekken wij alles, wat rondom geschiedde, op onszelf alleen. Het zou misschien een goed ding zijn om in die avonden ook eens na te gaan: was ik een goed mens in de gemeenschappen, waarin het leven mij heeft geplaatst? Was ik een goed lid van mijn gezin? Was ik een goed deel van mijn arbeidsgemeenschap, deed ik wat men van mij mocht verwachten in mijn kerk, mijn organisaties, mijn verenigingen? Het leven bracht mij, in dit afgelopen jaar, niet wat ik ervan verwachtte — maar deed ik meer dan mijn koude plicht tegenover mijn omgeving? Goede voornemens op Oudejaarsavond: wij lachen er vaak om — omdat wij allen zo zwak zijn wanneer het erom gaat onze beloften, ook aan onszelf, te houden. Maar vaak ook maakt een rustige bezinning — ook op Oudejaarsavond — ons eensklaps duidelijk wat er aan ons leven ontbreekt, en wat wij moeten doen om ons leven ook door onze warmere houding tegen over onze omgeving: en het aanbreken van het nieuwe jaar is een goed ogenblik om hiermee te beginnen.

Vrolijke Feestdagen!



3 November j.l. werd een voetbal-wedstrijd gespeeld tussen elftallen van het ziekenhuis Petamburan en chauffeurs van het Hoofdkantoor. Hier ziet u het elftal van Petamburan, dat met 2-0 won.

Koster Piet Keus, die éérsamen met anderen de loggerbemanningen in de rubberboten naar ons schip had gepeddeld wijst ons allemaal een plaats in het kleine, maar intieme kerkje. We proberen allemaal een „positie” te kiezen, die het risico, door een fikse golf van de bank gesmeten te worden, zo klein mogelijk maakt. Als dat vrij goed gelukt is zwaait koster Keus het deurtje van de fraai bewerkte preekstoel open voor de predikant en begint de dienst. De vissers, in hun werkkleding en op hun zwarte, gebreide sokken, zetten zich tot luisteren.

Ds. Kolkert „pakt” zijn gehoor reeds bij de aanvang van de dienst (die via de radio ook op ver weg drijvende schepen en zelfs in de huiskamers van de vissersgezinnen op de wal te horen is) door psalm 65 vers 5 te laten zingen. Als kapitein Rog het voorspel heeft beëindigd klinkt het in een langzame cadans en fors aangeheven: „t Gebruis der zee doet Gij bedaren, daar Gij haar golven stilt.....”

Dit is een dienst met een heel aparte sfeer. Een heel ongewone godsdienstoefening ook, omdat het gehoor van de predikant geen ogenblik kan stilzitten. Iedereen is voortdurend in de weer om niet van zijn zitplaats te glijden als het schip een forse zwieper maakt. Zo verloopt de dienst. En daarna speelt kapitein Rog een paar liederen op het orgel, dat de Geref. Zangvereniging „Harpe Davids” te Scheveningen aan „De Hoop” schonk.

Fors klinkt de zang der vissers op. Ze zingen graag deze zeelui, van bewaring, van Gods genade over kleine mensen, van hun hoop en hun vertrouwen. Het gaat er ook heel gemoedelijk toe in dit wondermooie uur. Als kapitein Rog de „Morgenzang”, die ds. Kolkert de kleine gemeente wil laten zingen, niet direct in zijn boek kan vinden stapt de predikant uit zijn „kuip” om mee te helpen zoeken.....

Ja, dit is wél een merkwaardige kerkdienst!

Na de dienst bekijken de vissers het kerk-schip van onder tot boven. Het is nog maar één jaar in de vaart en de meesten hebben het dus nog niet kunnen bezichtingen. Als er echter gelegenheid voor is nemen ze die graag waar. Zo ook na dit samenzijn in de kerk. En de anders zo zwijgzame visserslui zijn vol bewondering voor hun nieuwe hospitaalkerk-schip.

„Je bent toch altijd weer blij als het in de buurt is”, bekende een van de mannen. „Het geeft een rustig gevoel als je weet, dat één „roepie” naar het kerk-schip genoeg is om medische hulp

te krijgen. Of, als je zender en andere installaties stuk zijn, dat die zo snel door de marconist gerepareerd kunnen worden. De aanwezigheid van „De Hoop” maakt de visserij heel wat bedrijfszekerder. Wij kunnen ons kerk-schip niet missen”

Zo denken alle vissers er over. Zonder „De Hoop” varen ze niet graag. Zij laten dat op hun manier wel merken ook. Hoe? Wel, door een „braadje” te geven. Want toen de tweede stuurman J. J. Pronk met het rubberbootje terugkeerde nadat hij een schipper met drie van zijn mensen naar een logger had teruggebracht, stond er op de bodem van het vlot een emmer vol prachtige, grote haring. „De Hoop” deelt zo — telkens weer — mee in de oogst die de loggers uit zee ophalen. Het vissersvolk zorgt voor zijn predikant.

(uit : „Trouw”).

Vervolg van pag. 25.

„Hoe zou het toch komen, meneer”, vroeg een der HOLMA-jongens, dat we hier nooit een zwaard of krijgsmannummie opbaggeren?” Want de legende wil, dat de Joden eertijds niet door de Rode Zee, maar bij de landengte tussen het Grote en Kleine Bittermeer door het water zijn getrokken. Precies dáár, waar de molen van de HOLMA nu baggert.

Zuigers en baggermolens zijn enorme drijvende graaffabrieken. Een baggeremmer van zo’n molen in het Bittermeer heeft een inhoud van 800 liter en weegt ca. twee ton. De perszuigers in Port Said, de Pax en de Poliep, kan men daar als monsterstofzuigers aan de woestijn zien knagen. Hun motoren brommen als een dier uit de jungle. Zij presteren het zelfs om hun opgezogen specie door middel van een ingenieuze drijvende leiding kilometers ver de woestijn in te persen.

Zowel te Port Said als in Suez ligt het zwaartepunt der kanaalgraverij niet bij zuigen of baggeren. Dat doen die Sliedrechtenaren zo tussen neus en lippen door. Neen, primair is: Hoe houd ik mijn zuiger en molen dag en nacht aan de gang? Want in het buitenland werken onze baggeraars continu. Gaat het goed, d.w.z. staan de baggerpremies hoog genoteerd (de Sliedrechtenaren noemen dat een snurksneetje) dan zingen zij hun nationale lied:

Zo lang de lepel in de brijpot staat, zolang treuren wij nog niet.

En te treuren behoeven die baggerboeren nog niet, want er staat voor ver-

breiding en verdieping van het Suezkanaal nog zo’n slordige 200 miljoen gulden aan werk in de brijpot te wachten.

Kort geleden is de Hollandse Aannemers Maatschappij Breejenbout met zijn Belgische en Franse collega’s begonnen om van Kaap Kabret (Bittermeer) tot aan Suez (Rode Zee) het kanaal op een revolutionaire manier te verbreden. Zij doen dit met huishoge Amerikaanse draglines, waar men in de grijper een flinke vrachtwagen kan parkeren. Op de gehele wereld zijn er maar zes van zulke draglines. Als een baggeraar eenmaal op gang is durft hij wat! Zowel in Port Said als in de Bittermeren en ook bij Kaap Kabret tot aan Suez zijn het werken van 20 tot 25 miljoen gulden per project. In Port Said en bij de kanaalverbreding in Kabret berust de verantwoording voor het werk bij de Belgische uitvoerder ir. Tavenier en de Hollandse ingenieur Boelens.

Bij het werk in de Bittermeren zijn de uitvoerders ir. Schetters en ir. van Exter. Alle vier zijn deze civiel-ingenieurs nog in het begin van hun 30 jaren. Bij zo’n moeilijke studie is thans in het Suezkanaal en so wie so bij zulke geweldige projecten een staaltje van kennis, durf en verantwoording vereist, waar ik de diepste bewondering voor koester.

Met een der modernste tankers van Nederland, het 20.000 ton turbine-schip Moordrecht van de rederij van Van Ommeren ben ik uit het Suezkanaal weer naar Nederland vertrokken. Zelfs het jongste ketelbinkie heeft op de Moordrecht een luxueuze hut. Het wemelde er van douchecellen en de bemanning heeft een eigen zwembad. De rederij Van Ommeren had zelfs een recreatieman aangesteld, wiens dagtaak het is uitsluitend voor de vrije-tijdbesteding te zorgen van de crew. Eén keer per week is er aan boord bioscoop. Het schip is airconditioned.

En bij mijn thuiskomst in Nederland ben ik de mensen gaar vertellen hoe in de 17e eeuw onze zeelieden en baggeraars de basis hebben gelegd voor een imperium waar de zon niet onderging. Hoe wij na 1949 de bakens snel verzetten. Dat wij nu een economisch koninkrijk aan het stichten zijn, waar ook de zon niet ondergaat. Een modern koninkrijk. Ons tweede koninkrijk! En dat het weer de nazaten van zeelieden en baggerboeren uit vroeger eeuwen zijn, die door hun overzeese contacten ons hiertoe in staat stellen. Dan klappen de mensen hard in zo’n zaal waar ik spreek, want zij waren het alleen maar een beetje vergeten.....

30.000 tons scheepsruimte voor K.P.M. te water gelaten.

In een tijdsbestek van drie weken werd deze tonnage te water gelaten, hetgeen wel een unicum in de geschiedenis van de Paketvaart mag worden genoemd.

Op 29 Augustus j.l. werd n.l. het motorschip „ZUIDERKERK”, in aanbouw bij P. Smit Jr. te Rotterdam, door mevrouw S. Delprat-Veth te water gelaten, terwijl 17 September j.l. mevrouw L. A. Backer-Esser het turbinetankschip „MUNTTOREN”, in aanbouw bij Van der Giessen te Krimpen aan de IJssel, te water liet.

Voor beide tewaterlatingen bestond grote belangstelling — in Krimpen a/d IJssel had zelfs de schooljeugd daarvoor vrijaf gekregen.

Mevrouw Delprat legde in haar rede verband tussen het sierlijke casco van de „Zuiderkerk” en de volgens haar mooiste en sierlijkste toren van Amsterdam, waarvan het carillon zulke lieflijke wijsjes kan spelen tot troost van velen.

Mevrouw Backer bracht de geschiedenis van de vroegere Regulierspoort, en van de Munttoren in herinnering en

zeide verheugd te zijn dat op deze wijze een stukje Amsterdamse historie op de wereldzeeën wordt uitgedragen.

De hoofdafmetingen van de „ZUIDERKERK” zijn:

Lengte over alles	154,63 m
Breedte	20,12 m
Holte tot bovendek	11,73 m
Diepgang	ca 8,90 m
Draagvermogen	ca 11850 ton.

De lading wordt vervoerd in 5 laadruimen, waarvan er zich 3 voor en 2 achter de motorkamer bevinden.

Onder het bovendek bevinden zich twee tussendekken.

De onderruimen III en IV zijn geconstrueerd als dieptank, verdeeld in totaal 8 compartimenten bestemd voor het vervoer van eetbare olie.

Het boventussendek IV is buiten het luik ingericht voor het vervoer van gekoelde lading.

Het schip wordt voorzien van een uitgebreid laadgerei, t.w. 20 laadbomen variërende van 3-10 ton, terwijl voor het behandelen van zware stukken nog een laadboom voor 120 ton en één voor 40 ton wordt aangebracht. Alle lieren worden electrisch aangedreven.

De verblijven zijn alle midscheeps aangebracht en worden ruim en modern uitgevoerd. Ten gerieve van de bemanning is een z.g. hobbyhut ingericht, waar zij zich in haar vrije tijd kan wijden aan een of andere liefhebberij.

In 7 hutten kunnen in totaal 12 passagiers worden ondergebracht. Elke hut is voorzien van een privé-toilet met douche.

Voor de passagiers en officieren zijn afzonderlijke rooksalons en een gezamenlijke eetsalon ingericht. Voor de matrozen en olielieden een ruime eetkamer met aansluitende veranda. Ook voor de passagiers en officieren zijn ruime veranda's aanwezig. In alle verblijven wordt de lucht geconditioneerd.

Voor de voortstuwing wordt geplaatst een Smit-Burmeister & Wain enkelwerkende tweetakt, direct omkeerbare dieselmotor met drukvulling door middel van 4 turboblowers. Vermogen 9000 BHP bij 115 omwentelingen per minuut direct gekoppeld op de schroef. De machine is voorzien van een ingebouwd stuwblok en elektrische torninrichting. De cilinders worden gekoeld met zoetwater, terwijl voor zuigerkoeling smeerolie wordt toegepast. De motor is ingericht voor het gebruik van zware olie.



Langzaam glijdt de „Zuiderkerk” het water in.

(opnames fotobureau C. Kramer)

De stroom voor de elektrische kracht- en lichtinstallatie wordt geleverd door 3 stuks hulpaggregaten, fabrikaat Werkspoor, 4-takt hulpdieselmotor van het trunkzuigertype, normaal vermogen 430 EPK bij 375 omwentelingen per minuut, direct gekoppeld op een gelijkstroomdynamo van 280 kW, 220 volt, fabrikaat Smit-Slikkerveer.

Verder is aanwezig een diesel noodaggregaat van 50 P.K., 1000 omw. per minuut, fabrikaat Kromhout, direct gekoppeld aan een dynamo 30 kW, fabrikaat Smit-Slikkerveer. Door middel van een frictiekoppeling wordt een hulpcompressor aangedreven van 36 m³ aangezogen lucht per uur. Tevens zijn opgesteld twee electrisch gedreven luchtcompressoren van 300 m³ aangezogen lucht per uur, 425 omw/min.

Voor verwarmingsdoeleinden in schip en machinekamer, diep- en dubbele bodemtanks zijn geplaatst een vuurgang-vlampijpketel met een V.O. van 110 m² voorzien van een oliestookinstallatie en een afvoergassenketel type Smit-Burmeister & Wain met een V.O. van 58 m².

Voor het reinigen van de zware olie zijn opgesteld 2 „purifiers” en 2 „clarifiers”, fabrikaat de Laval, terwijl voor de verwarming van de olie 4 stuks Everclean heaters zijn opgesteld. De smeeroliereiniging wordt verzorgd door 2 en die der dieselolie voor de hulpmotoren door 1 de Laval centrifuge.

Voor de voorziening van zout-, koud- en warm zoetwater zijn hydrofoorinstallaties geplaatst met tussenschakeling van een Noritfilter voor het drinkwater.

De werf zal het schip in Januari 1957 opleveren.

*

De hoofdafmetingen van de „MUNTTOREN” zijn:

Lengte over alles	169,47 m
Breedte	21,11 m
Holte tot bovendek	12,19 m
Diepgang	ca 9,32 m
Draagvermogen	ca 18800 ton

De laadruimte van het schip wordt door 2 langs- en 12 dwarsschotten in 33 afzonderlijke ladingtanks verdeeld, welke worden ingericht voor het vervoer van alle soorten petroleumproducten in bulk.

Voor het verwerken van de lading worden 4 turbo-centrifugaalpompen,

elk met een capaciteit van 400 ton per uur, in de hoofdpompkamer opgesteld. Het leidingssysteem voor de lading is zodanig ingericht, dat verschillende soorten vloeibare lading gelijktijdig in- of uitgepompt kunnen worden.

De verblijven van officieren en bemanning worden kunstmatig geventileerd, desgewenst met verwarmde lucht. De eet- en rooksalons voor officieren worden aangesloten op een airconditioning-installatie.

De voortstuwing van het schip zal geschieden door een stoomturbine-installatie, systeem „Pametrada”, met waterpijpketels van het type Foster-

Wheeler. Het vermogen, dat door middel van een dubbele tandwieloverbrenging op de schroef zal worden overgebracht, bedraagt normaal 7500 AsPK bij 100 omwentelingen per minuut van de schroef. Het schip zal dan een snelheid van circa 14,5 knoop hebben. Zowel de voortstuwings- als de ladinginstallatie worden geleverd en geïnstalleerd door Werkspoor N. V. te Amsterdam.

De verwachting is, dat de werf het schip in Januari 1957 zal kunnen opleveren. Het zal daarna, op bepaalde voorwaarden, ter beschikking worden gesteld van de Shell Petroleum Company Ltd. te Londen.



De „Munttoren” heeft voor het eerst met het natte element kennis gemaakt.



Tijdens de 500ste uitzending van „P.C.J. roept het schip van de week”, waren aanwezig familieleden van het m.s. „Schouten”.

Het 500e schip van de week

Onder grote belangstelling werd op 4 October j.l. het 500e Schip van de week niet „te water gelaten”, maar de „aether in gezonden”, d.w.z. een groot gezelschap was bijeen om getuige te te zijn van de opname, die daarvoor in Hotel Gooiland te Hilversum plaats had, want op 5 October stak het 500e schip van de week pas „van wal”.

Als deelnemers aan het programma waren aanwezig de familieleden van de opvarenden van het m.s. „Schouten”, en die van het s.s. „Gaza” en s.s. „Glebula” van Shelltankers.

Tot de lunch was er het gebruikelijke „doornemen” van de teksten, die men denkt uit te spreken, want hieraan moet nog wel eens geschaafd worden, wil men een interessant programma krijgen. Het zou niet prettig voor de luisteraars zijn om bij iedere groet te horen: „Dag lieve Jan, hoe gaat het met jou. Met mij gaat het goed”. De Heer Kal zorgt er voor, dat er afwisseling komt in de groeten en dat er zo mogelijk iets gezegd wordt, dat niet alleen voor de toesprekenen van waarde is, maar wat ook de overige luisteraars interesseert.

Zijn alle sprekers(sters) met hun tekst bij de Heer Kal geweest, dan komt de gemeenschappelijke lunch. Deze keer was het een gezelschap van ongeveer 100 personen die hierbij aanzaten. Van alle rederijen, die regelmatig aan dit programma deelnemen, waren er enige

afgevaardigden en ook waren verschillende Zeevaartscholen gevraagd enkele vertegenwoordigers te zenden.

Aan tafel werd het woord gevoerd door de Heer H. J. v. d. Broek, directeur van de Wereldomroep, die in het kort het ontstaan van deze groetendienst

memoreerde. Hij vertelde verder, hoe groot de belangstelling nog steeds is voor dit onderdeel van het werk van de Wereldomroep, het Schip van de Week. Het zijn de Heren Weitzel en Kal, die het hunne ertoe hebben bijgedragen, om deze eenvoudige groeten steeds tot een aantrekkelijk programma samen te stellen.

Hierna werd het woord gevoerd door onze Sociaal-werkster, Mevrouw T. Y. Hobma-Glastra, die het nut van deze uitzendingen beschreef in het licht van het Maatschappij werk.

Mr. J. A. G. Jonckheer, Directeur van de N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland”. sloot de rij van sprekers met speciaal in zijn rede aandacht te schenken aan de voortdurende ijver van de vaste medewerkers, de Heren Kal en Weitzel. Hij bood in zijn qualiteit van Voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Redersvereniging de Heer Kal een gouden vulpotlood en de Heer Weitzel een mooie aquarel aan.

Na de lunch begon de opname van de familiegroeten, voor deze keer met begeleiding van een versterkt Scheepsoorkest onder leiding van Tom Erich en met zang van Christine Spierenburg en Bert Robbe.

Het waren nog enige heren van de Arabische-, de Spaanse-, de Zuid-Afrikaanse- en de Indonesische omroep die ieder in hun eigen taal de Wereldomroep gelukwensden met dit 500e Schip.

Voldaan over het gebodene, keerden de aanwezigen huiswaarts.

Mr. J.A.G. Jonckheer biedt de heer Kal een cadeau aan. Zittend van links naar rechts: de heer J. v.d. Broek, directeur Wereldomroep, Mevr. Hobma, de heer Roering en Mevr. Bakker.



Scheepsruijnte.

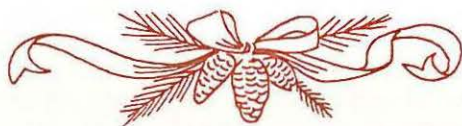
Hoewel de scheepswerven in ons land ernstig te lijden hebben van een tekort aan personeel en de produktie dientengevolge beneden de capaciteit blijft, hebben de scheepsbouwers door rationalisatie en mechanisatie het Nederlandse aandeel in de wereldscheepsbouw in het derde kwartaal van dit jaar nog iets kunnen opvoeren. Op de werven hier te lande werd eind September gebouwd aan 175 schepen met een gezamenlijke inhoud van 610.067 b.r.t. tegen 179 schepen met 583.560 b.r.t. per eind Juni, waardoor het percentage van het wereldtotaal van 8.08 toenam tot 8.19 en de vijfde plaats op de ranglijst van scheepsbouwende landen behouden bleef. De leiding blijft voorshands onbetwist in Britse handen, maar de voor- sprong is weer wat kleiner geworden, doordat de onderhanden zijnde tonnage in Engeland minder sterk toenam dan in Japan. Over de gehele wereld waren op 30 September volgens de statistiek van Lloyd's Register 33 schepen minder in aanbouw dan drie maanden tevoren, maar tegelijkertijd is de onderhanden tonnage met 226.306 b.r.t. gestegen. Tegenover 1534 schepen met 7.223.004 b.r.t. per eind Juni wordt thans gewerkt aan de bouw van 1501 schepen met 7.449.310 b.r.t.



11 October j.l. was er weer een K.P.M. schip dat werd opgeroepen tijdens de uitzending „P.C.J. roept het schip van de week”. Nu waren aanwezig familieleden van het ms. „Camphuys”.

Zeemijlen millionair.

Wist u dat kapitein H. J. G. Sikkes ruim 308.000 zeemijlen als gezagvoerder en ruim 1.200.000 zeemijlen gedurende zijn diensttijd bij de K.P.M. heeft afgelegd.



De heer Weitzel krijgt een aquarel aangeboden. (foto's J.H.C. Vermeulen).



Op receptie

Nieuwjaarsdag of een jubileum,
Recepties zijn er altijd bij.
Verloving, huwelijk of benoeming,
Steeds weer staan we in de rij...
Handjes geven, even lachen,
„Vrouwtje, zit m'n das wel goed?”
„Mannie, kijk 'ns hoe m'n haar zit.
Is m'n jurk zoals het moet!”
„Kijk, daar heb je meneer Dinges,
Die is er ook altijd weer”
„Mevrouw Stekel wordt heus dikker,
Eet beslist zoveel te meer!”

*

Neem een splitje, of een borrel,
Biertje, crushje, of wat kaas.
„Kijk eens wie daar op ons afkomt,
Mondje dicht, dat is m'n baas!”
Eerst een praatje, dan een slokje,
Oei, wat is het drukkend hier...
'k Wou dat ik m'n jasje kwijt was,
'k Krijg het warm, komt van dat bier.
Weet U wat ik nou zou willen?
't Komt misschien wel niet te pas:
Rustig in m'n shorts te komen,
Zonder das en zonder jas!

Oscar.



De oplossing van het gekruist kruiswoordraadsel, dat in het October-nummer van „de Uitlaat” was opgenomen, luidt als volgt; 1—6. lap; 1—8 Laren; 2—11 portiek; 2—9 Polen; 3—8 halen; 3—10 hopen; 4—9 nopen; 4—14 nergens; 5—10 toren; 5—7 tor; 6—12 priem; 7—13 reël; 11—16 kolen; 12—15 malen; 13—18 loten; 14—17. satan; 15—20. nooit; 16—19. noord; 17—22. negen; 18—21. nagel; 19—29. dertien; 20—26. teren; 21—27. leest; 22—31. niemand; 23—28. klier; 23—30. koker; 24—29. koken; 24—31. koord; 25—30. stoer; 25—32. slaan; 26—28. nor; 27—32. ton.

Binnenfiguur: 1—12. portret; 2—5. kom; 2—8. Karel; 3—7. baret; 3—6. bek; 4—9. vertrek; 5—11. merel; 6—10. kerel; 7—10. tel; 8—11. lel.

Vele goede oplossingen kwamen weer bij ons binnen.

De prijs van Rp. 25,— gaat naar Mej. M. F. Borreman verpleegster van het ziekenhuis Petamburan.

De prijs van Rp. 15,— gaat naar de heer S. B. Ferdinandus Loc. employé van de Afd. Secretarie HK.

En de prijs van Rp. 10,— is gewonnen door de heer G. A. Bol Loc. employé van de Afd. CM3/Agt./HK.

*

In dit nummer plaatsen we in verband met de feestdagen een groot kruiswoordraadsel. Een evenals verleden jaar hebben wij Gemeend om voor de goede oplossers van deze grote puzzle een eerste prijs van Rp. 50,—, een tweede prijs van Rp. 30,— en een derde prijs van Rp. 20,— te moeten uitloven.

Tevens krijgt u wat meer tijd en moeten de oplossingen uiterlijk 30 Februari a.s. in ons bezit zijn.

Voor inzenders gelden de volgende voorwaarden:

1. Inzendingen, welke duidelijk van naam en adres zijn voorzien, te richten aan:
De redactie van „de Uitlaat”
p/a K.P.M.
Medan Merdeka Timur 5
Jakarta

2. Onduidelijk geschreven oplossingen worden zonder meer ter zijde gelegd.
3. Voor juiste inzendingen zijn 3 geldprijzen beschikbaar gesteld:
1 prijs van Rp. 25,—
1 „ „ Rp. 15,—
1 „ „ Rp. 10,—
Bij meerdere goede oplossingen beslist het lot.
4. Over oplossingen en/of toekenn'ng der prijzen kan NIET worden gecorrespondeerd.

*

In dit nummer plaatsen wij tevens een ander soort puzzle:

Van vijf componisten hebben we de letters van hun naam omgezet en evenzo hebben we gedaan met een van hun composities. Naast elkaar staan dus componist en compositie. Probeer U ze te vinden.

- | | | |
|--------------|---|------------------|
| 1: Vlbntoeee | — | tmndnhcssnoaoeie |
| 2: Nhpio | — | nncsrtuoe |
| 3: Bhetsreu | — | thndvieoooo |
| 4: Narwe | — | glhrneio |
| 5: Razmto | — | ltvtdfroeuie |

We stellen voor de goede oplossers van deze puzzle één prijs van Rp. 25,— beschikbaar. Oplossingen moeten ons uiterlijk 30 Februari a.s. hebben bereikt. Op de enveloppe zet u in de linkerbovenhoek: componisten.



VAN LINKS NAAR RECHTS:

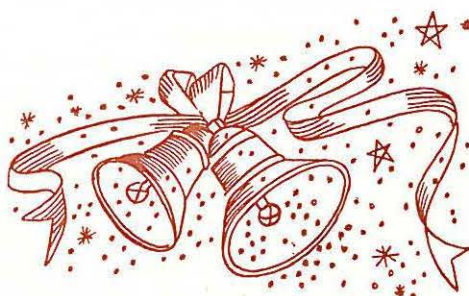
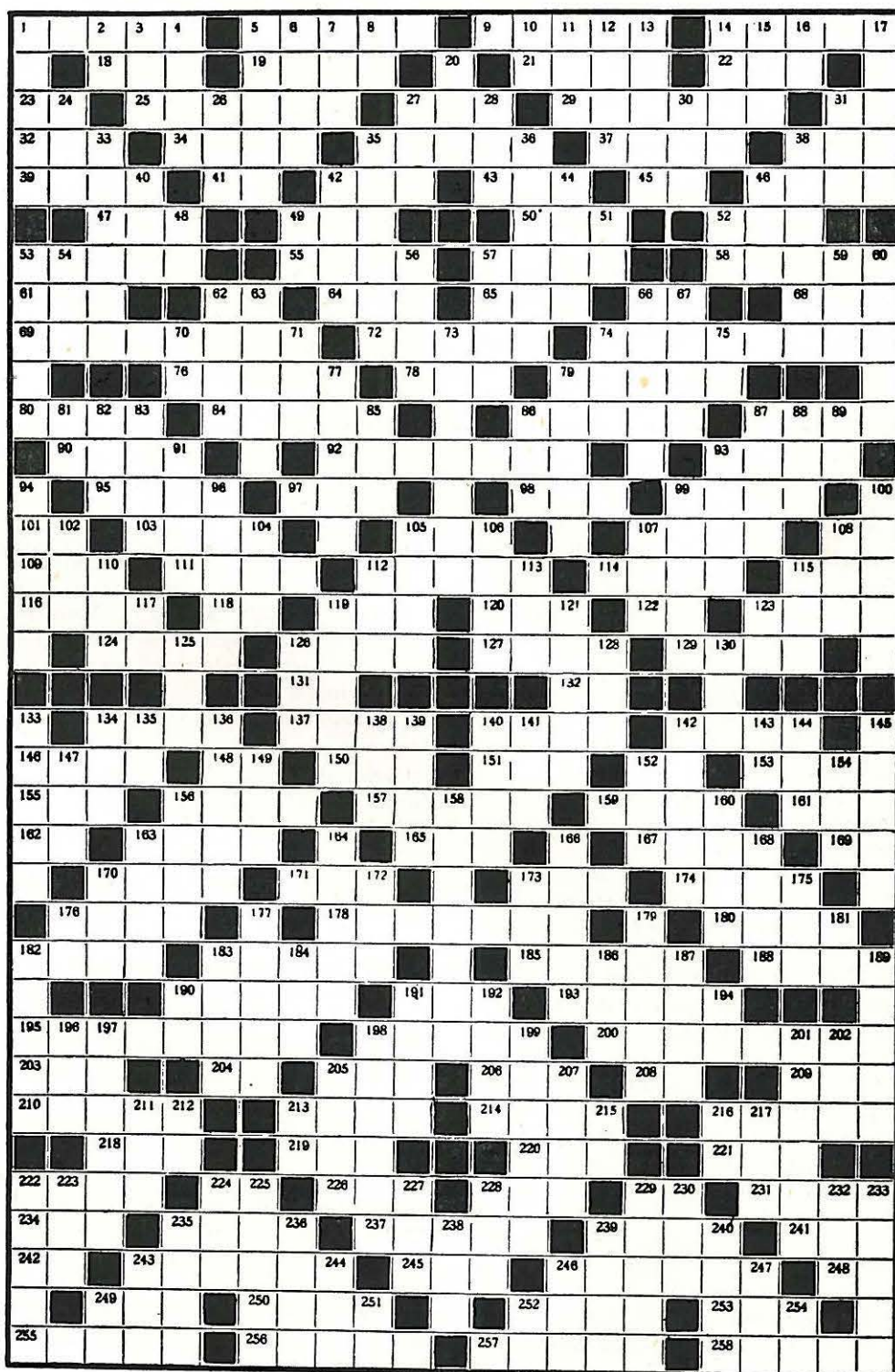
1 eenhoevig dier — 5 stad in N. Brabant — 9 Russische maat — 14 vrucht — 18 vernis — 19 slot — 21 voordeel — 22 zintuig — 23 lengtemaat — 25 deel van een land — 27 deel v. ambtsgewaad — 29 met kleine gaatjes — 31 lengtemaat — 32 godin — 34 verharde huid — 35 macht — 37 plezier — 38 schaa — 39 schoon — 41 uitgave — 42 kledingstuk — 43 bakje — 45 voertuig — 46 veelhoevig dier — 47 bijwoord — 49 vaas — 50 roofdier — 52 vlaktemaat — 53 verdedigingsmiddel — 55 aanlegplaats — 57 boot — 58 maand — 61 groot — 62 gewicht — 64 ogenblik — 65 rond voorwerp — 66 pers. vnw. — 68 Eng. drank — 69 vervalser — 72 pl. in het Gooi — 74 morgensignaal — 76 vaartuig — 78 bovenste dakrand — 79 rijtuig — 80 zin — 84 soort stof — 86 vis — 87 deel v. h. lichaam — 90 riv. in Frankrijk — 92 stierenvechter — 93 deel v. h. lichaam — 95 paard — 97 zwart gesteente — 98 vlies — 99 model — 101 ten bedrage van — 103 bewijs van opslag — 105 kramp v. h. middelrif — 107 licht breekbaar — 108 achter — 109 kledingstuk — 111 vervoermiddel — 112 richting — 114 gang — 115 tuimeling — 116 mop — 118 maanstand — 119 deel v. h. gelaat — 120 boom — 122 heden — 123 beknopt — 124 W. Ind. eiland — 126 betaalmiddel — 127 opgegeven werk — 129 afkerig — 131 pers. vnw. — 132 noot — 134 soort stof — 137 nakomeling — 140 beleid — 142 vogel — 146 land in Azië — 148 godsdienst — 150 register — 151 vr. munt — 152 soort onderwijs — 153 ambtsgewaad — 155 aanwiz. vnw. — 156 klank — 157 korting — 159 vulkanisch gesteente — 161 verbinding — 162 i. h. jaar der wereld — 163 geestdrift — 165 vreemde munt — 167 insnijding — 169 officier — 170 zacht — 171 moe — 173 vis — 174 tocht — 176 teken — 178 vorst der duivelen — 180 rustteken — 182 persoon — 183 in het vervolg — 185 boze geest — 188 groot ongeluk — 190 ingetogen — 191 baard — 193 vak in een kluis — 195 vorstin — 198 nauwe straat — 200 voetverzorg — 203 pl. in Gelderland — 204 voertuig — 205 stoot — 206 deel van een voertuig — 208 noot — 209 kloosterzuster — 210 hardrijder — 213 stad in Italië — 214 bevestigingsmiddel — 216 roosvormige versiering — 218 voorzetsel — 219 plooisel — 220 streling — 221 wrong — 222 soort hoge hoed — 224 antwoord betaald — 226 vogeleigenschap — 228 verbinding — 229 zeer zacht (muz.) — 231 hoofddeksel — 234 prul — 235 roofvogel — 237 veldvrucht — 239 getroffen — 241 maat — 242 klaar — 243 vorst

— 245 hengelsnoer — 246 aard — 248 pond — 249 struik — 250 deel v. h. lichaam — 252 edelknaap — 253 vreemde munt — 255 flink — 256 sein — 257 hoofddeksel — 258 rivier in Italië.

Copyright „Denksport”

VAN BOVEN NAAR BENEDEN :

1 stellig — 2 bladzijde — 3 vlug — 4 diploma — 5 nabootsing v. e. mens — 6 oevergewas — 7 bouwland — 8 de dato — 10 laag water — 11 vlug — 12 kurk — 13 kleur — 14 pin — 15 kleur — 16 voertuig — 17 Germ. godheid — 20 hoofddeksel — 24 afgemat — 26 herkauwer — 27 mand — 28 ventilator — 30 vroeger — 31 op welke wijze — 33 eenvoudig — 35 boot — 36 Eng. inhoudsmaat — 38 bijwoord — 40 ontkenning — 42 trots — 44 moeras — 46 pl. in N. Brabant — 48 voegwoord — 49 klein kind — 51 heilige — 52 water in N. Brabant — 53 luchtig gebak — 54 gravin van Holland — 56 geestdrift — 57 gierigaard — 59 zijriv v. d. Rijn — 60 pl. in Groningen — 62 steek — 63 maaltijd — 66 hetzelfde — 67 door twee deelbaar — 70 waterstand — 71 vocht — 73 wenteling — 74 vrouw v. Aegir — 75 verlaagde toon — 77 kleurstof — 79 graan — 81 noot — 82 plaaggeest — 83 handigheid — 85 tocht — 86 bovenste deel — 87 kleverige stof — 88 een der ledematen — 89 officier — 91 ontkenning — 93 verwachting — 94 langzaam (muz.) — 96 Rom. keizer — 99 dame — 100 stopplaats — 102 droog — 104 jong dier — 105 huisdier — 106 vervallen huis — 107 bewijs van betaling — 108 grappenmaker — 110 betaalplaats — 112 vochtig koud — 113 groente — 115 roefdier — 117 familielid — 119 grauwe erwt — 121 bloeiwijze — 123 vreemde munt — 125 hakwerktuig — 126 gesteente — 128 waterkan — 130 bevelhebber — 133 mythol. koning — 134 ton — 135 voorzetsel — 136 gehechtheid — 138 levensloop — 139 drinkgereid — 140 losse naad — 141 vogel — 142 karig — 143 noot — 144 soort stof — 145 pharm. praeparaat — 147 mannelijk dier — 149 oesternet — 152 gedwee — 154 bitterheid — 156 Aziaat — 158 berziëning — 160 godheid — 163 onfris — 164 insluiting — 166 vis — 168 met rechtmatige trots — 170 onbep. vnw. — 172 deel v. e. dag — 173 slaapplek — 175 groente — 176 pers. vnw. — 177 voetpunt — 179 kaartspel — 181 i. h. jaar der wereld — 182 hamer — 183 verbond — 184 metaal — 186 grap — 187 pl. in Gelderland — 189 plaat — 190 zoon — 191 gedorst halmen, 192 bedehuis — 194 ter inzage — 196 familielid — 197 godendrank — 198 triest — 199 lawaai — 201 weegtoestel — 202 maat — 205 koud deel der aarde — 207 Europ.



— 211 eikenschors — 212 reg. reglement — 213 inhoudsmaat — 215 noot — 216 eerwaardige heer — 217 boven dien — 222 toon — 223 groente — 224 godin — 225 vloerlijst — 227 ontastbare stof — 228 plakmiddel — 229 geestelijke — 230 stad in Frankrijk — 232 speelgoed — 233 onbep. vnw. — 235 natie — 236 gewricht — 238 vet — 239 woede — 240 land langs de zee — 243 rund — 244 schoorsteenkap — 246 houten bakje — 247 koor — 249 riv. in Italië — 251 noot — 252 vader — 254 let wel!

ZIEBANKIET

„'n Harinkie meheir?”
„Jao.”
„Ze binne faan.”
„Mot 'k maor afwachte.”
„'n Uitje?”
„Mircie, 'k hou niet fan rauwkost
„Nou, de meiste klante houwe fan.
„'n uitje bij d'r haoring.”
„Dan binne 't geen goeje haoringeters.”

*

Wie heeft er nu gelijk, de man die geen ui lust bij zijn haring of al die honderden, die geen haring lusten zonder ui?

Over smaak valt nu eenmaal niet te twisten.

Maar ik geloof, dat de werkelijke fijnproever geen ui neemt bij z'n haring, 'n fijnproever van „'n oude klare” moet er geen klont of elixer in hebben.

Zeker, een uitje bij een haring smaakt wel.

Maar de ui maakt het moeilijker te onderscheiden wat eerste klas haring is en daar gaat het bij de haringkenner toch om.

Daar we het nu toch over haring hebben, kan er een „haringpraatje” van gemaakt worden.

Bij groentewinkels ziet men vaak op de ramen of op een bord staan: „Handel in groenten en fruit”. Bij de kaasboer staat: „Handel in boter en kaas”. Uit deze aankondiging blijkt, dat er een verschil is tussen groente en fruit of in het tweede geval, dat boter geen kaas is.

Maar veronderstel eens dat er zou staan: „Handel in pruimen en fruit”. Dit zou natuurlijk dwaas zijn, omdat pruimen fruit zijn.

Men kan dus volstaan met het opschrift: „Handel in fruit”.

Maar men durft met een gerust geweten op ramen of borden te annunceren: „Handel in haring en vis”. Is dus de haring geen vis?

We weten wel beter.

Maar het verschil op elk gebied met de overige vis is wel zo in het oog lopend, dat het opschrift: „Handel in haring en vis” niet eens opvalt en zonder kritiek aanvaard wordt.

In welke opzichten onderscheidt de haring zich nu van de overige vissen?

Ten eerste kan de haring na „gekaakt” te zijn, binnen enige dagen „rauw” worden gegeten. Dit is een van onze grootste lekkernijen. Niet in ieder land wordt deze manier van haringeten geapprecieerd. De Engelsen hebben ons wel eens „cannibals” (kannibalen) genoemd, omdat wij de haringen rauw opeten. Misschien hebben ze daarover tegenwoordig een andere opvatting.

Ten tweede komt de haring voor in onzaglijke grote scholen. De vruchtbaarheid van de haring is zó groot, dat als alle haringeieren tot ontwikkeling zouden komen, er binnenkort in de Noordzee geen plaats meer voor de nakomelingen zou zijn.

In totale aanvoeren van vis overtreft de aanvoer van haring dan ook alle andere vissen tezamen. Bij de aanvoer van vis in ons land in het jaar 1947 was de gewichtsverhouding van haring tot alle andere vissen als 3 : 1.

Ten derde bestaan er een groot aantal haringrassen. Niet alleen verschillen deze rassen in lichaamsbouw, maar ook verschillen zij wat de tijden van voortplanting betreft.

Er zou over de levenswijze van de haring heel wat geschreven kunnen worden, maar dat zou ons te ver voeren.

In het kort kan men op de Noordzee twee grote hoofdgroepen onderscheiden: de „voorjaarsharing” en de „najaarsharing”.

De eerste groep plant zich in de lente de tweede in de herfst voort.

Onder de eerste groep vielen de zg. Zuiderzeeharing. Na de afsluiting van de Zuiderzee is deze groep voor ons van weinig belang geworden.

Voor onze visserij zijn van belang twee rassen van herfstharingen: n.l. de haring die in de Noordelijke Noordzee in grote getale voorkomt en wel „Doggesbankharing” wordt genoemd en de haring van de Zuidelijke Noordzee, de zogenaamde „Kanaalharing”.

Jonge haring noemt men „zeebliek”. Ze worden hoofdzakelijk in de nabijheid van de kusten en in riviermonden aangetroffen.

Op de Waddenzee en de riviermonden treft men ze dikwijls aan tezamen met sprout. Tussen twee haakjes, de sprout wordt ook wel „scharlijn” genoemd. En daar men in sommige delen van ons land de „ij” als „ie” uitsprekt, maakt men van „scharlijn” „scharlien” en nog een klein stapje en men heeft „sardien”. Vandaar dat men dikwijls van de visserman hoort: „Het was er dik van sardien”. Dit is fout, want sardines komen op onze visgronden niet voor.

De volgroeide haringen, die nog niet geslachtsrijp zijn, noemt men „maatjesharing”. Als de hom of kuit groter wordt, dan spreekt men van „volle haring”. Is de haring geheel rijp, dan spreekt men van „kuitzieke” haring.

Is de haring zijn hom of kuit kwijt, dan wordt hij „ijle haring” genoemd. De vissers spreken van „iele haring”. Het beestje is dan erg mager en slap. Om terug te keren tot 't haringstalletje.

Wat is nu 't beroemde „zeebanket?”

Dat is de haring van de Noordelijke Noordzee en wel de „maatjesharing”.

In Mei of Juni scholen deze samen ter hoogte van de Shetlandse eilanden en trekken langs de Schotse- en Engelse kust om de Zuid. Tegen het eind van September bereiken ze de Doggersbank. Gedurende deze trek zijn ze „vol” en later „kuitziek” geworden.

Wil men dus van dit ras de „maatjes” vangen, dan zal dit in het voorjaar of in de zomer moeten gebeuren. Vroeger was het de gewoonte om niet vóór de langste dag van het jaar op deze haring te vissen. De ervaring had uitgemaakt, dat deze dan het best was. Zoals ik reeds hierboven opmerkte, kan er over de levenswijze van de haring heel wat geschreven worden. Dit is ook het geval over de verschillende soorten en rassen. Waar het hier over ging, was de haring van het stalletje. En daar dit artikeltje niet voor vaklui, maar uitsluitend voor „niet vaklui haringeters” is geschreven, heb ik het zo beknopt mogelijk gelaten. („Binnenscheepvaart”)

Vervolg van pagina 23

Indien deze gebieden de nodige outillage krijgen (toegangs- en recreatiewegen, hotel- en andere logiesaccommodatie, jachthavens en zwemgelegenheden), dan zullen zij niet alleen voor randstad Holland, maar tevens voor de driehoek Antwerpen-Gent-Brussel en het Roergebied — tezamen tellen deze bevolkingsagglomeraten 15 miljoen inwoners — een zeer belangrijk recreatiecentrum worden.

Zeker is dat dit gebied, met zijn grootte van 60 bij 60 km, dat wordt doorsneden door vele kreken, rivieren en zeearmen, als watersportgebied een veelvoud zal trekken van bijv. de huidige Loosdrechtse plassen, die slechts rond 50 km² beslaan. Welke recreatiecentra hier zullen ontstaan, zal slechts de toekomst kunnen leren.

Wordt het Grevelingenbekken voor recreatie bestemd, dan zal dit volgens berekeningen van ir. Lange (van de provinciale planologische dienst van Zuid-Holland) bij volledige outillage niet minder dan 600.000 dagbezoekers, 100.000 vakantiegangers en 10.000 vaartuigen kunnen herbergen.

Ontwikkelt de massarecreatie in het Deltagebied zich in deze richting, dan zal dit ongetwijfeld zijn invloed hebben op het geestelijk klimaat van de huidige landelijke bevolking. Ir. Maris achtte het een gelukkige omstandigheid, dat het dan onontkoombare aanpassingsproces zich zeer geleidelijk zal kunnen voltrekken, omdat het ontstaan van het recreatiegebied vele tientallen jaren zal vergen.

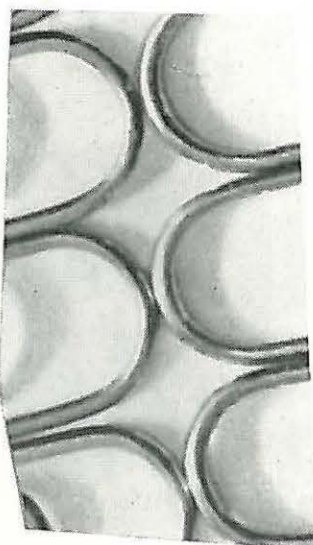
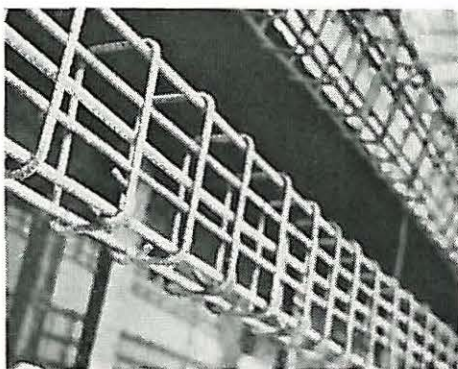
Friese werven bouwen weer

Het water dat in het verleden zo'n belangrijke rol speelde bij de ontwikkeling van Friesland, blijkt de provincie opnieuw grote mogelijkheden te bieden in het kader van het economisch leven in dit gewest. In Friesland keert momenteel iets terug van de glorie uit de tijd, toen nog tientallen commandeurs op de walvisvaart uit dit gewest kwamen, toen er zoveel kapiteins uit Friesland de zeeën bevoeren, dat een Engelse kapitein eens tegen een collega zei: Schiermonnikoog moet een enorm grote stad zijn, want ik ontmoette deze week wel tien kapiteins uit die plaats. De nieuwe Friese kanalen, die na de oorlog gereed kwamen, blijken thans grote perspectieven te bieden voor het inhalen van een achterstand, die er ten aanzien van de scheepvaart is ontstaan. In ettelijke plaatsen zijn in de afgelopen jaren nieuwe scheepswerven verreesen, er zijn al enkele kustvaartrederijen in Heerenveen, Leeuwarden en in Harlingen, terwijl in laatstgenoemde plaats plannen bestaan tot het stichten van een school voor de kustvaart.

Vroeger kende het Friese gewest een aanzienlijke binnenvaart die werd beoefend met kleine schepen, een vloot vormend van een paar duizend stuks, waarmee voornamelijk turf, zand en landbouwprodukten werden vervoerd. Het waren bijna zonder uitzondering houten schepen, die na omstreeks dertig jaar waren verrot. Dat bracht met zich, dat er rond 1880 een paar honderd werven in Friesland waren. Rond 1900 kwam er een grote verandering. De schepen werden groter (tot dertig à veertig ton) en men ging over op ijzerbouw. De scheepsbouwers konden de vrij snelle omschakeling niet bijbenen en tientallen werven werden opgeheven. Wel werden er nog vele schepen vergroot, door er een middenstuk tussen te bouwen, tot veertig à vijftig ton, maar de concurrentie in de jaren dertig bracht nieuwe klappen met zich mee, in een beperkt gebied werden weliswaar de kanaalrechten verlaagd voor schepen tot omstreeks veertig of vijftig ton, doch dat was tevens een rem voor de bouw van grotere vaartuigen. Terwijl in Friesland het autoverkeer de binnenscheepvaart en vele werven zo ongeveer de genadeslag gaf, ging men in Groningen coasterwerven stichten en pas enkele jaren geleden ging Friesland dit voorbeeld volgen. In Makkum werd een grote werf gesticht uit een klein bedrijf dat zich steeds meer heeft uitgebreid en waar nu zelfs reeds een schip van 2300 ton — het grootste ooit in het

noorden gebouwd — op stapel staat. In Bergum en Kootstertille kwamen coasterwerven, filialen van bestaande werven in Groningen en IJmuiden. In Franeker is een nieuwe werf voor kustvaartuigen, evenals in Lemmer. Friesland blijkt nu, zoals gezegd, voor de stichting van dergelijke werven grote mogelijkheden te bieden, zowel aan de IJsselmeerkust, in verband waarmee ook al aan Staveren en Hindelopen is gedacht, als aan de kanalen, die zijn uitgerust met zeer brede beweegbare bruggen; in verband met het feit, dat de coasters steeds groter worden, is men in Friesland aan een rapport bezig over de uitdieping van de kanalen. Bovendien bestaat er in Oost-Friesland een nog altijd voor de stichting van nieuwe bedrijven aantrekkelijk arbeidsoverschot. Nederland heeft ruim 600 coasters, 200 wilde, 100 in lijndiensten en 300 in de provincie Groningen. Ieder jaar lopen er vijftig van stapel. Een verheugend teken is het, dat het Friese aandeel in de bouw van kustvaarders met het jaar groter wordt.

Onze maandelijkse foto-prijsvraag



Hiernaast staat de oplossing van de foto-puzzel welke in het October-nummer was opgenomen: vlechtwerk voor gewapend beton.

Prijswinner is deze keer de heer R. Donkers van de Afd. Vervoer HK, die dus de prijs van Rp. 15,— heeft gewonnen.

*

Ziet u wat nevenstaande foto voorstelt? Bekijk u de foto maar eens goed en als u het weet zend dan uw oplossing in aan: de Redactie van „de Uitlaat” — p/a n.v. K.P.M. — Medan Merdeka Timur 5 — Djakarta. In de linkerbovenhoek van de envelop zet u: foto-puzzel.

Uiterste datum van inzending: 20 Januari a.s. Maar weer veel succes toegewenst!



Te Djakarta is op 24 September j.l. in de leeftijd van 49 jaar overleden de heer

S. L. Tan

in leven gepensionneerd 3e werktuigkundige van onze maatschappij.

Hij ruste in vrede



